Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 32 | Łódź, Poniedziałek ,6 lutego 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, י׳ שבט תרצ״ג | № 32

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

בלוטיגער זונטאג אין דייטשלאנד

דערהרגעטע און פערוואונדעטע. — דערשטאכן אויף טויט א יודישן סטודענט. — דערשאסען דעם סאציאליסטישען בירגערמייסטער פון דעסוי. — 17-יעהריגער שילער אויסגעפיהרט דעם רעוואלווער-אטענטאט. — טויט-שטראף פאר מלוכה-פערראט

בערלין, 5. (ספ. טעל.)

אין משך פון נעכטען זונטאג איז אין גאנץ דייטשלאנד פערגאטירט געווארען צאהלרייכע פאליטישע צוזאמענשטויסען.

אין כעמניץ איז בעת א געשלעג צווישען סאציאל-דעמאקראטען און היטלעריסטען, איין סאציאליסט דערהרגעט געווארען און צוויי שוהר פערוואונדעט געווארען און א חוץ דעם זענען פעראהאן פערוואונדעטע צווישען בידע צדדים.

אין ברעסלוי איז פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון רייכסבאנער. פארזיצער איז געווען דער סאציאליסט לעבע. נאכ׳ן מיטינג האט זיך ... א דעמאנסטראציע, אויפ׳ן וועג איז געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט היטלעריסטען.

ס׳זענען פעראהאן א סך פערוואונדעטע.

היטלעריסטען זענען באפאלען און צושטאכען דעם יודישען סטודענט וואלטער שטיינפעלד, וועלכער איז געשטארבען פון די וואונדען. אויך אין מיכען זענען פארגעקומען געשלעגען.

בערלין, 5. (ספ. טעל.)

אין שטראספורט האט מען אויסגעפיהרט א רעוואלווער-אטענטאט אויפ׳ן סאציאל-דעמאקראטישען דעפוטאט קאסטען. דעם אטענטאט האט אויסגעפיהרט א 17-יעהריגער שילער, קאסטען איז געשטארבען אין שפיטאל. די סיבה פון אטענטאט איז פאלגענדע: ס׳איז פארגעקומען א מאניפעסטאציע פון היטלעריסטען און שטאהלהעלם. ס׳איז געקומען צו א געשלעג. א מיטגליד פון סאציאליסטען איז פערוואונדעט געווארען. קאסטען אלס בירגערמייסטער האט ארויסגעגעבען א בעפעהל צו ארעסטירען איינעם פון די דעמאנסטראנטען און איהם אפצופיהרען אין ראטהויז.

נאכדעם ווי מען האט אויסגעהערט דעם ארעסטירטען איז קאסטען ארויס פון ראטהויז, און דערזעלבער צייט איז צו איהם צוגעגאנגען א 17-יעהריגער שילער און אויסגערופען: „היינט האט אויסגעשלאגען די שעה פון אפרעכענען זיך מיט דיר״, און אויסגעשאסען פון רעוואלווער.

א ספעציעל געזעץ וועגען שוץ פאר׳ן דייטשען פאלק

טויט-שטראף פאר דייטשען און ארויסשיקען פרעמדע פאר מלוכה-פערראט

בערלין, 5. (ספ. טעל.)

היינט בעת׳ן גענעראל-אפעל פון שטאהלהעלם האט דער אנפיהרער פון דער דאזיגער ארגאניזאציע מאיאר סטעפאני געהאלטען א רעדע אין וועלכען ער האט ערקלערט אז גאר בקרוב וועט די דייטשע רעגירונג פארשטעלען א פראיעקט פון א ספעציעלען געזעץ וועגען שוץ פאר׳ן דייטשען פאלק.

דאס דאזיגע געזעץ וועט פארזעהען פאר דייטשע בירגער טויט-שטראף פאר מלוכה-פערראט, און ארויסצושיקען פון לאנד די פרעמדע, וועלכע טרעטען ארויס געגען די דייטשען, די צייטונגען וועלכע שטעלען פאר די דייטשען אין א נישט גינסטיג ליכט פאר אויסלאנד זאלען פערבאטען ווערען.

קאנצלער היטלער טרעט אויף פאר א זיצונג פון דייטשען רייכסראט

פערבאטען קאמוניסטישע און פאציפיסטישע ביכער

בערלין, 5. (ספ. טעל.)

דער היטלעריסטישער בירגערמייסטער פון דער שטאט דעסוי האט ארויסגעגעבען אפאראדנונג צו בעזייטיגען פון די ביבליאטעקען אלע קאמוניסטישע ווי אויך פאציפיסטישע ביכער.

2000 מארק בעלוינונג פאר ענטדעקען די אטענטעטער פון ד״ר עזריאל קארלעבאך

בערלין, (יט״א). דער פערלאג און רעדאקציע פון דעם „איזראעליטישען פאמיליען-בלאט״ האבען בעשטימט א בעלוינונג אין דער הויך פון 2000 מארק פאר מיטהעלפען צו קומען אויף די שפורען פון די אטענטאט-אויספיהרער אויף דעם מיטרעדאקטאר פון דער דאזיגער צייטונג דר. עזריאל קארלעבאך.

זייט דעם אטענטאט איז שוין אריבער כמעט א חודש צייט און די אטענטעטער זענען נאך נישט געכאפט. דער געזונד-צושטאנד פון דר. קארלעבאך האט זיך היינט בעדייטענד פערבעסערט, ער וועט שוין גאר אין קורצען קענען טיילווייז ווידער אויפנעהמען זיין רעדאקציע-ארבייט.

ווי דאס „איזראעליטישע פאמיליען - בלאט״ שרייבט, וועט די געפינונג פון דר. קארלעבאך ערלייכטערען דער פאליציי דאס אויפזוכען די אטענטעטער.

בעראטונג פון פראנצויזישע סאציאליסטען

צי זיי זאלען אריין אין דער רעגירונג

פאריז, 5 (ספ. טעל.)

דא האט זיך אנגעהויבען די קאנפערענץ פון הויפט-ראט פון דער סאציאליסטישער פארטיי.

אין דער דיסקוסיע איבער דער פאליטישער סיטואציע האבען זיך ארויסגערוקט 2 שטרעמונגען אנהענגער פון אונטערשטיצען אין דער רעגירונג און געגנער.

מיניסטער בעק איז אפגעפאהרן פון גענף

גענף, 5 (ספ. טעל.)

מיניסטער בעק האט היינט פערלאזט גענף.

סקירמונט קומט קיין ווארשא

ווארשא, 5 (טעלעפאניש)

דער פוילישער אמבאסאדאר אין לאנדאן, סקירמונט קומט אין דער היינטיגער וואך קיין ווארשא.

יודישע רעליגיאנס-לעהרער אין טשערנאוויץ אנגעהויבען א שטרייק

טשערנאוויץ, (יט״א). די יודישע רעליגיאנס-לעהרער פון די עפענטליכע פאלקס-שולען אין טשערנאוויץ האבען ערקלערט א שטרייק. די לעהרער האבען נישט בעקומען זייערע שכירות פון אנהויב שול-יאהר.

נארדוי-אקאדעמיע אין ראדאם

ראדאם, (יט״א) לויט דער איניציאטיוו פון די ראדאמער רעוויזיאניסטישער יוגענד-ארגאניזאציע איז דא פארגעקומען א גרויסע נארדוי-אקאדעמיע. א רייהע רעדנער האבען געשילדערט די גרויסע פערדינסטען פון מאקס נארדוי פאר דער ציוניסטישער בעוועגונג.

ארבייטלאזיגקייט אין דער אמסטערדאמער דיאמענטען-אינדוסטריע

אמסטערדאם, (י.ט.א.) די ארבייטסלאזיגקייט אין דער דיאמענטען-אינדוסטריע אין אמסטערדאם וואקסט כסדר. די לעצטע טעג האט זיך די צאהל ארבייטסלאזע ווידער פערגרעסערט. סך-הכל האבען איצט ארבייט אנ׳ערך 1000 מאן. דער בעקאנטער דיאמענטען-אינדוסטריעלער א. אשער, פרעזעס פון האלענדישען קהלות-פערבאנד האט אין א י.ט.א.-געשפרעך ערקלערט, דאס נישט קוקענדיג אויפ׳ן שווערען קריזיס, וועלכען עס לעבט איצט איבער די דיאמענטען-אינדוסטריע, איז ער אבער אפטימיסטיש איבער איהר צוקונפט אין האלאנד. ה׳ אשער גלויבט, אז פאר דער אויפלעבונג פון דער אינדוסטריע וועט פיל בייטראגען די איינפיהרונג פון א 40-שעה׳דיגער ארבייטס-וואך (פינף ארבייטס-טעג).

ענטשולדיגונג!

אזוי ווי איך האב ר׳ נטע שריבניס נ״י פון פאמארסקא 4 בעליידיגט, וועלכעס איך בין געווען אויפגערעגט און מען האט מיך אריינגעפיהרט אין א טעות, אזוי בעט איך איהם ענטשולדיגונג און אזעלכעס וועט שוין מעהר נישט פארקומען.

מיט דרך-ארץ

מ. ראזענבערג.

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פעטריקאווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9—1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

מכּבּיה'דע איבּערגעטראַגען קיין קריניץ

נעכטען געשלאָסען די מכּבּיה'דע אין זאַקאָפּאַנע. — דינסטאָג און מיטוואָך וועלען די פינאַל-שפּילען פאַרקומען אין קריניץ

זאַקאָפּאַנע, 5. (טעלעפאָניש).

זאַקאָפּאַנע איז היינט איין גרויס וואַסער, עס איז נישט פאַרהאַן קיין שניי און קיין אייז. אַלע פאַרמעסטונגען וואָס האָבּען היינט געזאָלט פאָרקומען האָבּען געמוזט אָפּגערופען ווערען, אַלע עקס-פּעדיציעס קלויבּען זיך שוין אַהיימצופאָהרען, אויך אַלע טוריסטען האָבּען היינט אין אָוונד פאַרלאָזען זאַקאָפּאַנע.

דאָס שלעכטע וועטער האָט צושטערט די גראַנד-יעזע קייט פון דער אימפּרעזע.

רעזולטאַטען פון די שליטעלער געיעגען

דאָס עהערנבעכטיגע שליטעלער-געיעגען אויפ'ן קרושניצער טאָר האָבּען געגעבּען פאָלגענדע רעזול-טאַטען:

אין צווייטלעך פאַר הערען האָט געזיגט דאָס פּאָר ענקער—שענבּערג. דאָס צווייטע — מאַגנעל-סטיל, דאָס דריטע (— פּיוּאַק-ויגער (אַלע פון פּוילען).

אין צווייטלעך פאַר פרויען האָט דאָס ערשטע אָרט פאַרנומען די פריילינס ענקערס און שוואַרצ-וואַלד. אין געמישטע צווייטלעך האָט געזיגט דער ברודער און שוועסטער ענקער.

פינאַל פון דער מכּבּיהדע וועט פאַרקומען אין קריניץ

זאַקאָפּאַנע, 5. (טעלעפאָניש).

דער פינאַל פון דער מכבּיאַדע איז איבּערגע-טראָגען געוואָרען קיין קריניץ.

מאָרגען דינסטאָג און מיטוואָך וועלען אין קרי-ניץ פאַרקומען די פינאַל-שפּילען פון דער מכבּיאַדע, וואָס האָט זיך אָנגעהויבּען אין זאַקאָפּאַנע.

די וועטערן אין קריניץ זענען איצט זעהר גינסטיג.

קראָקאָווער וואָיעוואָדע אין זאַקאָפּאַנע

זאַקאָפּאַנע, 5. (טעלעפאָניש)

דער קראָקאָווער וואָיעוואָדע איז היינט געקו-מען קיין זאַקאָפּאַנע.

דעם וואָיעוואָדע האָט בּעזוכט אַ דעלעגאַציע פון „מכבּי" און איהם בּעקענט מיט'ן גאַנג פון דער מכבּיאַדע.

בּאַנקעט פון אויסערן-מיניסטעריום לכבוד די אויסלענדישע זשורנאַליסטען

זאַקאָפּאַנע, 5. (טעלעפאָניש).

דאָס אויסערן-מיניסטעריום האָט נעכטען איינ-געאָרדענט אַ בּאַנקעט לכבוד די אויסלענדישע זשור-נאַליסטען.

פערטיילט די פּריזען

זאַקאָפּאַנע, 5. (טעלעפאָניש).

צום שליסען די מכבּיאַדע אין זאַקאָפּאַנע איז היינט איינגעאָרדענט געוואָרען אַ בּאַנקעט אויף וועל-כען מען האָט פערטיילט די פּריזען.

אויפ'ן בּאַנקעט זענען אַנוועזענד געווען אויך דער פערטרעטער פון מלוכהשען אַמט פאַר פיזישער ערציהונג פּולק, קילינסקי און דער עקזעקוטיווע פון „מכבּי".

געשלאָסען צוזאַמענפאָהר פון „מכּבּי"-אינסטרוקטאָרען

זאַקאָפּאַנע, 5. (טעלעפאָניש).

היינט האָט זיך פערענדיגט דער צוזאַמענפאָהר פון די מכבּי-אינסטרוקטאָרען.

אין'ם צוזאַמענפאָהר האָבּען זיך בּעטייליגט 205 דעלעגאַטען.

אַרבּייטסלאָזע שטורמען דעם איטאַליע-נישען קאָנסולאַט אין פּאַריז

פּאַריז, 5 (ספּ. טעל.)

אין איטאַליענישען קאָנסולאַט אין פּאַריז איז געקומען צו געשעהענישען. דאָס פּערסאָנאַל פון קאָנסולאַט האָט פערטיילט פאַר איטאַליענישע אַרבּייטסלאָזע לעבּענס-מיטעל. אַ גרופּע אַרבּייטס-לאָזע האָבּען זיך אָפּגעזאָגט צו נעהמען לעבּענס-מיטעל-פּראָדוקטען און פערלאַנגט געלד-שטיצע. ווען מ'האָט זיי ערקלערט, אַז דער קאָנסולאַט האָט נישט קיין געלד, האָבּען די אַרבּייטסלאָזע אויסגע-האַקט די שויבּען און דעמאָלירט דעם לאָקאַל.

פּאָליציי האָט צוריקגעשטעלט די אָרדנונג.

פּאַר אַן איבּערקעהרעניש אין רומעניען?

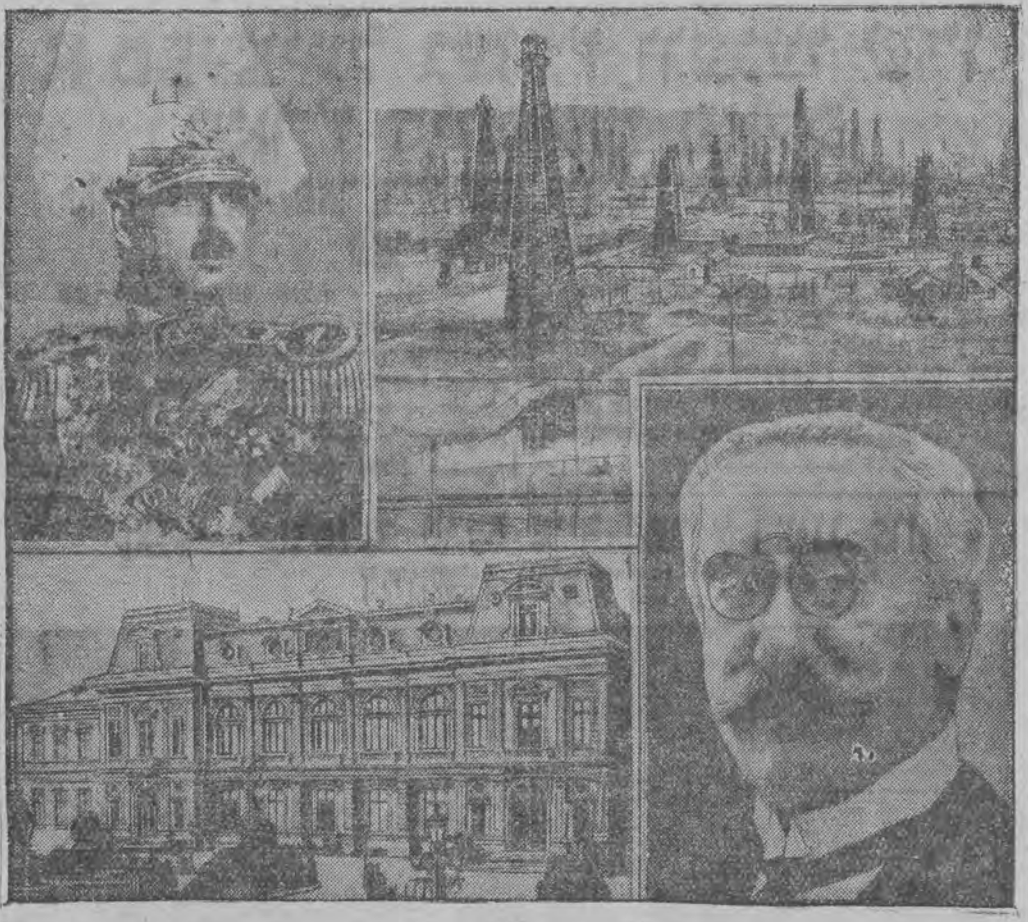

אויבּען: רעכטס: די נאַפט-קוועלען בּיי מאַרעני. לינקס: קעניג קאַראָל פון רומעניען.
אונטען: רעכטס: דער פּרעמיער וואַידאַ וואָיוואָד. לינקס: שלאָס פון קעניג אין בּיקאַרעשט

זיך פערסמ'ט אַ לאָדזער אין וואַרשאַ

וואַרשאַ, 5 .(טעלעפאָניש).

אויף בּאַלעווסקי 24 האָט מען געפינען אַ פערסמטען מיט מאָרפיום דעם לאָדזער איינוואוינער דוד שלאַמאָוויטש.

דער אַרויסגערופענער דאָקטאָר פון דער גיכער הילף האָט איהם אָפּגעראַטעוועט.

געשטאָרבּען אַ יודישער פּיאָנער פון לופט-פליה

בּערלין, (יט"א). אין עלטער פון 84 יאָהר איז געשטאָרבּען איינער פון די פּיאָנערען פון לופט-פליהעריי, גוסטאַוו ליליענטאַל. אַ יוד, דער ברודער פון פערשטאָרבּענעם, אָטאָ ליליענטאַל, וועלכער ווערט בּעצייכענט אַלס „פאָטער פון לופט-פליה" איז אומגעקומען מיט 36 יאָהר צוריק בּעת דורכפיהרען אַ רייה וויכטיגע לופטפליה עקספּערימענטען. גוס-טאַוו ליליענטאַל האָט מיטגעאַרבּייט מיט זיין ברודער און האָט נאָך זיין טויט פאָרטגעזעצט די פערשידענע פאָרשונגען און עקספּערימענטען אויפ'ן געבּיט פון לופט-פליה.

עגזאַמינירּ-קאָמיסיע פאַר לערער פון יודישער רעליגיע

וואַרשאַ, (י. ט. א.). דאָס קולטוס- און בּילדונגס-מיניסטעריום האָט בּעשטימט בּיים יודאַיסטישען אינסטיטוט אין וואַרשע אַ מלו-כה'שע עגזאַמינירּ-קאָמיסיע פאַר לעהרער פון יודי-שער רעליגיע אין מיטעל-שולען און לעהרער-סעמי-נאַרען. די קאָמיסיע בּעשטעהט פון פאָלגענדע דאָ-צענטען פון יודאַיסטישען אינסטיטוט: ראַבּינער פּראָפ. מ. שאָר, פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע, פּראָפ. מ. בּאַלאַבּאַן — וויצע-פאָרזיצער, ראַב. דר. בּראַוודע, דר. יעקב קאַהאַן, דר. שטיין, דר. ווייס, דר. פרוינד (לעמבּערג), און דר. טאַובּער.

אין הסכם מיט דער פאַראָרדנונג פון מיניס-טעריום פון 16 נאָוועמבּער 1926 יוערען געפאָדערט פאָלגענדע קוואַליפיקאַציעס אויף צו האָבּען דעכט צו זיין אַ לעהרער פון יודישער רעליגיע אין די מיטעל שולען: א) וויסענשאַפטליכער טיטול פון דאָקטאָר אָדער מאַגיסטער פון פילאָזאָפישען פאַקולטעט אין פּוילען און ב) צייגניש פון אויסגעהאַלטענעם עגזאַ-מין פאַר דער אויבּענדערמאָנטער קאָמיסיע.

די קאַנדידאַטען וואָס האָבּען בּדעה צוטרעטען צו די עגזאַמינס דאַרפען אַריינטראָגען בּיטעס צוזאַ-מען מיט אַלע נויטיגע דאָקומענטען אויפ'ן נאָמען פון פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע לויט'ן אַדרעס: מלוכהשע עגזאַמינירּ-קאָמיסיע בּיים אינסטיטוט פון יודאַיסטישע וויסענשאַפטען, וואַרשע, נאַלעווקי 3.

פאַר גאָלד, בּיזשוטעריע
און לאָמבּאַרד-קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
אליזאַר פּיאַלקאַ, פּיעטריקאָווער 7

אַנטי-יודישע אינצידענטען אין בּערלין

בּערלין, (י.ט.א.) 2 היטלעריסטען אין פּאַרטיי-אוניפאָרמען זענען אַריין אין יודישען טאַ-בּאַק-געשעפט אויף בּיסמאַרק-שטראַסע און געפאָ-דערט מען זאָל זיי געבּען פּאַפּיראָסען אומזיסט. ווען מען האָט זיי אָנגעזאָגט, האָבּען זיך די היט-לעריסטען געוואָרפען אויף דעם געשעפטס-אייגענ-טימער, אַן עלטערן יודישען סוחר און איהם שווער צושלאָגען. דער זוהן פון אייגענטימער האָט פערטיידיגענד זיין פאָטער פעסט צושלאָגען איי-נעם פון די אָנפאַלער און איהם אַרויסגעוואָרפען אויף דער גאַס. צוליב דעם אינצידענט האָט זיך גלייך געשאַפען אַ גרויס צוזאַמענלויף. איינער פון די איבּערפאַלער איז אַרעסטירט געוואָרען.

היטלעריסטען האָבּען זיך אַריינגעריסען בּיינאַכט אין קאַפע „לונט", וואו עס זאַמלען זיך אַרטיסטישע קרייזען און איינציגע מאָל אויסגעשאָ-סען פון רעוואָלווערן. די קוילען האָבּען נישט געטראָפען. איינער פון די געסט איז צושלאָגען געוואָרען דורך די היטלעריסטען.

אויף דער לעצטער זיצונג פון פּרייסישען סיים האָט זיך אָפּגעשפּילט אַן אַנטיסעמיטישע סצענע, ווען דער היטלעריסטישער דעפּוטאַט הינקלער האָט בּעליידיגט דעם יודישען סאָציאַ-ליסטישען דעפּוטאַט אָסקאַר ראָזענפעלד, אָנרופענ-דיג איהם „חוצפה'דיגער יוד". צוליב דעם אינצי-דענט איז די זיצונג פון סיים אויף אַ קורצע צייט איבּערגעריסען געוואָרען.

ניו-יאָרקער יודען אויסגעקויפט נייע אַקציעס

אויף 35 טויזענד פונט פון דער ים-המלח-קאָנצעסיע-געזעלשאַפט

ניו-יאָרק, (י. ט. א.) די גרופּע בּאָרדי-סאָלד אין דער ים-המלח-געזעלשאַפט (פּאַלעסטיין פּאָטאַש קאָמפּאַני) האָט מיטגעטיילט דער לייטונג פון דער קאָנצעסיע, אַז זי פערגרעסערט איהר אַנטייל אין קאָנצעסיע-קאַפּיטאַל אויף 35 טויזענד פונט. אַ רייה ניו-יאָרקער יודען, וואָס האָבּען זיך בּיז-איצט נישט בּעטייליגט אין א"י-אונטערנעה-מונגען, האָבּען אויסגעקויפט אויף דער דערמאָנטער סומע אַקציעס פון דער „פּאַלעסטיין פּאָטאַש קאָמפּאַני".

די פּראַגער פאַשיסטען האָבּען גע-וואָלט מאַרשירען אויף פּראַג

„געגען דייטשען און יודען"

פּראַג, (יט"א) די צייטונגען ציטירען אַנ'-אינטערוויאו, וועלכען אַ בּעלגראַדער צייטונג האָט געהאַט מיט די צוויי פאַשיסטען-פיהרער פון ברין, קאָבּזינעק און גאַידל, וואָס זענען ענטלאָפען קיין יוגאָסלאַוויען. די פאַשיסטען-פיהרער האָבּען ער-קלערט, אַז זיי האָבּען געוואָלט אָרגאַניזירען אַ מאַרש אויף פּראַג, כדי צו בּעזייטיגען דעם פאַר-לאַמענטאַרישען רעזשים און ברעכען דעם געפעהר-ליכען איינפלוס פון יודען און דייטשען. די טשע-כאָסלאָוואַקישע אַרמיי, האָבּען די דערמאָנטע פאַ-שיסטען געזאָגט, האָט נישט קיין שום מיליטערישען סוד, וואָס זאָל נישט זיין בּעקאַנט אין דייטשלאַנד דורך מיליטערישען שפּיאָנאַזש. דער דאָזיגער „יו-דיש-דייטשער" צושטערערישער אַרבּייט וועט דער טשעכאָסלאָוואַקישער פאַשיזם סוף כל סוף בּייקומען.

6 מיליאָן מיט 600 טויזענד רובּל דירעקט אויף איבּער-וואַנדערונגס-אַרבּייט

מאָסקווע (יט"א) פון די 26 מיליאָן רובּל, וואָס זענען אַסיגנירט געוואָרען אויף דער ווירט-שאַפטליכער בּויאונג פון בּיראָ-בּידזשאַנער ראַיאָן און קרים אין 1933 יאָהר, איז אויף דירעקטער איבּערוואַנדערונגס-אַרבּייט בּעשטימט געוואָרען 4 מיליאָן 320 טויזענד רובּל אין בּיראָ-בּידזשאַן און 2 מיליאָן 280 טויזענד רובּל אין קרים. די איבּ-ריגע אַסיגנירונגען וועלען געהען אויף דער אַלגע-מיינער ווירטשאַפטליכער קאָמונאַלער און קולטורע-לער בּויאונג אין בּיראָ-בּידזשאַן און אויף דער ענטוויקלונג און פערפעסטיגונג פון די שוין עקזיס-טירענדע יודישע קאָלכאָזען אין קרים.

דער נאָכפאָלגער פון פּראָפ. ד"ר זאַבּערנהיים אין דייטשען קהלות-בּונד

בּערלין, (י.ט.א.) אַלס נאָכפאָלגער פון פּראָפ. ד"ר מאָריץ זאַבּערנהיים אויפ'ן אַמט פון פּרעזידענט פון דייטש-איזראַעליטישען געמיינדע-בּונד איז געוועהלט געוואָרען היינריך שטאַהל, דער דירעקטאָר פון אַ בּעקאַנטער פערזיכערונגס-געזעלשאַפט אין דייטשלאַנד און מיטגליד פון בּערלינער קהלה-פּרעזידיום.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 6 פעברואַר 1933

די נייע רעגירונג אין פראַנקרייך

אין פראַנקרייך איז קאָנסטיטואירט געוואָרען די רעגירונג פון דאַלאַדיע.

דער בידאיצטיגער קריגס־מיניסטער און הייניגער פרעמיער האָט געהער׳ט צום לינקען פליגעל פון דער ראַדיקאַל־סאָציאַליסטישער פּאַרטיי. איהם איז אין גרעסטען מאָס צו פערדאַנקען, וואָס עס איז געבראָכען געוואָר׳ען אין 1928 דער „נאַציאָנאַלער בלאָק" צווישען די ראַדיקאַלען און די מעסיגע רעפּובליקאַנער; אַ דאַנק זיין שטעלונג האָבען די ראַדיקאַלע מיניסטאָרען פערלאָזען די רעגירונג פון פּואַנקאַרע, וואָס איז געקומען אין 1926 צו ראַטעווען „דאָס לאַנד און דעם פראַנק" — נאָך דעם ווי די גרויסע אינדוסטריעלער און פינאַנסיסטען האָבען געצוואונגען העריאָ צו פערלאָזען די מאַכט; דאַלאַדיע איז געווען דער פיהרער פון די לינקע עלעמענטען פון די ראַדיקאַלען און זיין פּאָליטיק האָט געזיגט; די ראַדיקאַל־סאָציאַליסטישע פּאַרטיי האָט זיך געשטעלט אין דער אָפּאָזיציע צו דער מעסיגער רעגירונג פון פּואַנקאַרע.

אמת, די וואַהלען פון 1928 האָבען נישט בעשטעטיגט די ערוואַרטונגען פון דאַלאַדיע; געזיגט האָט פּואַנקאַרע און שפּעטער לאַוואַל און טאַרדיע נאָר דערפאַר האָבען די ראַדיקאַלען אָפּגעהאַלטען זייער נצחון אין 1932. און אין דער גאַנצער צייט האָט דאַלאַדיע געשפּילט די ראָלע פון אַ לינקען ראַדיקאַל, צוזאַמען מיט פראַנסואַ אַלבער און איי־ניגע אַנדערע „יונג־טערקען". ווי מען רופט זיי אין דער פּאַרטיי, וואָס שטעהען אין אַ בעהאַלטענער און לעצטענס אין אַ גאַנץ אָפענער אָפּאָזיציע צו דער מעסיגער האַלטונג פון עדוואַרד העריאָ.

עס איז שווער צו זאָגען, אויב דאַלאַדיע, וועט אַלס שעף פון דער רעגירונג בלייבען טריי זיינע ביז איצטיגע געדאַנקען, נאָר איינס איז זיכער: ער האָט באמת ראַדיקאַלע טראַדיציעס און זיין ווילען צו רעגירען צוזאַמען מיט די סאָציאַליסטען און לכל הפחות, נישט צו רעגיר׳ען געגען די סאָציאַליסטען, איז געווען גאַנץ ערנסט, און אויב ער האָט סוף כל סוף זיך אָפּגעזאָגט פון סאָציאַליסטישען אנטייל, איז עס נישט אָהן השפּעה פון בעדייטענדע פיהרער פון דער ראַדיקאַלער פּאַרטיי; און הגם העריאָ האָט פייערליך ערקלערט, אַז ער האָט אויף קיין שום אופן נישט בעאיינפלוסט דעם נייעם פרעמיער. בעציהט מען זיך דאָך אין די פּאַרלאַמענטאַרישע קרייזען, און אַפילו אין די רייהען פון די ראַדיקאַלען גופא גאַנץ סקעפּטיש צו די דאָזיגע ערקלערונגען. אויב נישט דירעקט, האָט זיכער אומדירעקט די האַלטונג פון דעם שעף פון דער פּאַרטיי פון די ראַדיקאַל־סאָציאַליסטען געהאַט אַ ווירקונג אויף דאַלאַדיע.

נאָר וויכטיג איז נישט דאָס; דאָס נישט־אַנטייל נעהמען פון די סאָציאַליסטען אין דער רעגירונג אין איצטיגען מאָמענט איז נישט קיין גרויסער פּין. וויכטיגער איז די פּאָליטיק, וועלכע די נייע רעגירונג וועט פיהרען. און דאָ, דאַכט זיך, קען מען זיך פאָרשטעלען, אַז דער איצטיגער פרעמיער מיניסטער וועט זיך רעכענען אין אַ גרויסער מאָס מיט די פאָדערונגען פון די סאָציאַליסטען און פון לינקען פליגעל פון זיין אייגענער פּאַרטיי; דער אַנטייל פון פראַנסואַ אַלבער אין דער רעגירונג דאַרף די דאָזיגע האָפנונג בעפעסטיגען.

אַזוי איז די לאַגע אין איצטיגען מאָמענט אין פראַנקרייך. די מעגליכקייטען פון אַ געזונטער איבערליכער פּאָליטיק אויף אַלע געביטען — אַ פּאָליטיק, וואָס זאָל זיך רעכענען אין אַ גרעסטער מאָס ווי די ביז איצטיגע רעגירונגען מיט די לעבעדיגע אינטערעסען פון דער ברייטער פאָלקס־בעפעלקערונג — זענען ביי דער נייער רעגירונג געוואָרען אַביסעל שטאַרקער.

און אויך פאַר דער אויסערליכער פּאָליטיק זענען פאַרהאַן גוטע שאַנסען; די פראַנצויזישע רעגירונג האָט שוין מסכים געווען מיט דעם געדאַנק אַנצוהויבען עפעקטיווע, באַלדיגע שריט אין דער פראַגע פון ענטוואָפנונג.

אַזוי, אַז נאָך אַלעמען וועט דער נייער קאַבינעט, נישט קוקענדיג אויף דעם קריזיס און אויף דער נישט־בעטייליגונג פון די סאָציאַליסטען אין דער רעגירונג נישט בעדאַרפט אַרויסרופען קיין שום פּעסימיזם, ווען נישט די איבערקעהרעניש. וואָס איז פאָרגעקומען אין דייטשלאַנד.

דזשאָן גאַלסוואָרסי

דער פערשטאָרבענער גרויסער ענגלישער שריפטשטעלער

מיר האָבען שוין מיטגעטיילט וועגען טויט פון גרויסען ענגלישען שרייבער, דעם מחבר פון מאָנומענטאַלען ווערק פון דער מאָדערנער ענגלישער ליטעראַטור „פאָרסייט סאגא", דזשאָן גאַלסוואָרסי. גאַלסוואָרסי, וועלכער איז ערשט מיט עטליכע חדשים צוריק בעשאָנקען געוואָרען מיט דער גרעסטער ליטעראַרישער אויסצייכנונג, מיט דעם נאָבעל־פּרייז, איז קראַנק געווען אַ גאַנץ קורצע צייט. אָבער די קראַנקהייט האָט זיך באַלד אַרויסגעוויזען פאַר לעבענס־געפעהרליך און נאָך עטליכע טאָג איז פון לאָנדאָן אָנגעקומען די טרויעריגע ידיעה. אַז עס איז אַוועק פון דער וועלט איינער פון די גרעסטע שריפטשטעלער פון אונזער צייט. אַ פּרעכטיגע מאָנאָגראַפיע וועגען שריפטשטעלער האָט געהאַט אָנגעשריבען זיין דייטשער איבערזעצער לעאָן שאַליט. מיר נעהמען אַרויס פון דער מאָנאָגראַפיע אַ פּאָר שטעלען, וועלכע כאַראַקטעריזירען די פערזענליכקייט פון פערשטאָרבענעם שרייבער.

איבער דעם שרייב־טיש פון גאַלסוואָרסין האָט געהאַנגען אַן איבערשריפט: בלויז איין מאָל וועל איך וואַנדערען איבער דער דאָזיגער וועלט. אויב אַלזא איך קאָן אַ מענשען אָדער אַ חיה טון עפּעס גוטעס אָדער ליבעס, דאַן זאָל דאָס באַלד געשעהן. איך וויל דאָס נישט איבערלאָזען אויף שפּעטער אָדער אינגאַנצען אַוועקוואַרפען, ווייל בלויז איין מאָל וועל איך וואַנדערען איבער דער וועלט און דעם וועג פון מיין לעבען וועל איך נישט איבער׳חזר׳ן.

זעלטען ווען מען האָט געקאָנט געפינען אַזאַ האַרמאָניע צווישען וואָרט און טאַט ווי ביי גאַלסוואָרסין. ער איז געווען אַ שטילער וואוילטעטער און האָט געליטען צוליב דעם, וואָס אין דער וועלט איז פאַראַן אַזוי פיל נויט און עלענד. הגם ער שטאַמט פון אַ רייכער פאַמיליע און קיין מאַטעריעלע זאָרגען האָט ער קיינמאָל נישט געוואוסט, האָט ער געהאַט אַ טיפע פערשטענדעניש, אַ ווייך האַרץ און שטענדיג אַן אָפענע האַנד פאַר די בעעוולה׳טע.

ביי דעם שרייב־טיש האָט ער געוועהנליך דיקטירט זיין קאָרעספּאָנדענץ דער פרוי זיינער, וועלכע פלעגט אויך מיט גרויס ליבע איבערשרייבען זיינע מאַנוסקריפּטען אויף דער שרייב־מאַשין, וועלכע ער אַליין האָט קיינמאָל נישט בענוצט. ער האָט געהערט צו דער קליינער גרופּע אויסדערוועהלטע, וועלכע דער גורל האָט געשאָנקען אַ פולווערטיגע פערשטענדעניספולע פרוי. ער האָט נישט בלויז זי פערגעטערט — איבריגע איהרע שטריכען קאָן מען געפינען אין איהרענע פון „פאָרסייט סאגא", — נאָר ער האָט אויך געשעצט איהר שנעלען קריטישען פערשטאַנד, איהר שנעלע אָריענטירונג אין די סאַמע פערפלאָנטערטע ביזנעסען פון געפיהל. גאַלסוואָרסי פלעגט זיך נישט בעהאַלטען פאַר קריטיק. עס איז אויך נישט געווען קיין דיכטער, וועלכער זאָל האָבען געווידמעט זיין פרוי שענערע ווערטער איידער די, וועלכע עס האָט געווידמעט זיין פרוי גאַלסוואָרסי.

ווען גאַלסוואָרסי איז אַלט געווען 28 יאָהר האָט די איהם טאַקע, נאָך נישט זייענדיג זיין פרוי, בעוואויגען זיך צו פערנעהמען מיט ליטעראַרישער טעטיגקייט. גאַלסוואָרסי אַליין האָט וועגען דעם דערצעהלט: ווען מען איז אַ שילער פון אַן ענגלישער שולע, פון אַן ענגלישער אוניווערזיטעט. אויב מען האָט ליב ספּאָרט און רייזעס, מען האָט אַ קליינעם גוט, וואָס גיט אומאָפּהענגיגקייט און מען איז אַן אַדוואָקאַט, וועלכער איז נישט איבערלאַסטעט פון אַרבייט, נעהמט מען נישט זעהר ערנסט ליטעראַטור, מען טוט עס נאָר צוליב דעם, כדי אָנצוטון פערגעניגען דער פרויאָן, וועלכע מען ליבט. איך האָב אויף אַזאַ אופן אָנגעהויבען".

גאַלסוואָרסי איז געווען אַ גרויסער פריינד פון מוזיק. ער האָט קודם כל געשעצט די קלאַסיקער, בעזונדערס באַך׳ן און גלוק׳ן. איינער פון זיינע ליבלינגען איז געווען שאָפּען, ווייל דער דיכטער האָט לייכט זיך געלאָזט מיטרייסען פון טרוימען. צו וואַגנער׳ן האָט ער קיינמאָל נישט געהאַט קיין גרויס געפיהל.

גאַלסוואָרסי איז געווען אַן אויסגעצייכנעטער רעדנער און פּרעזידענט פון פען־קלוב, וועלכען ער האָט געגרינדעט, האָט ער בעוויזען מיט פיל טאַקט און געשיקטקייט צו פיהרען די פערהאַנדלונגען פון דעם קלוב, לינדערען קאָנפליקטען און שאַפען אַ פריינדליכע אַטמאָספער צווישען די אַנטיילנעהמער פון פערשידענע נאַציאָנאַליטעטען.

גאַלסוואָרסי וואָלט זיכער געוואָרען אַן אויסגעצייכנעטער פערטיידיגער, ווען ער וואָלט זיך געווען געווידמעט דער דאָזיגער קאַריערע, מען קאָן איהם פאָרשטעלען אַלס פּאַרלאַמענטאַריער און דיפּלאָמאַט.

מען האָט קיינמאָל נישט געהערט פון איהם קיין בייז וואָרט וועגען עמיצען: קיינמאָל האָט ער שלעכט נישט גערעדט אַפילו וועגען די מענשען, וועלכע האָבען איהם אַטאַקירט ביזוויליג און אומגערעכטיג. גאַלסוואָרסי פלעגט אויף קיינעם נישט אָנפאַלען פערזענליך. וועגען זיינע קאָלעגען די שרייבער, פלעגט ער זיך שטענדיג אויסדריקען מיט טאָלעראַנץ און פערשטענדעניש. ער האָט געהאַסט רכילות און פון גלייכגעוויכט האָט איהם געקאָנט אַרויספיהרען אַכזריות אָדער באַרבאַרישקייט לגבי שטומע חיות. ער איז געווען זעהר פּינקטליך, ווען ער פלעגט זיך מיט עמיצען אָפּרעדען. ער האָט נישט געהאַט אין דער מינדעסטער מאָס קיין שום גרויסקייטס־מאַניע. עס האָט אויך נישט פּאַסירט, אַז ער זאָל נישט ענטפער׳ן אויף אַ בריף. גאַלסוואָרסי האָט אין זיך פאַראייניגט ריטערליכקייט און ענערגיע מיט דעם דעליקאַטסטען געפיהל פון טאַקט.

אַנ׳אַנדערער אויף זיין אָרט וואָלט געוואָלט גערוהט אויף לאָרבערען. גאַלסוואָרסי, אויב ער פלעגט נישט רייזען, פלעגט ער אַרבייטען יעדען טאָג. ער האָט געקאָנט אַרבייטען אין יעדען אָרט, ביי יעדען וועטער. צום בעסטען אָבער האָט ער געאַרבייט ביי דער זון, נאָר ער האָט אויך געקאָנט אַרבייטען אין מעטום, אַפילו אי דער באַהן, אַזוי ווי זיין פרוי איז געווען נישט געזונד, פלעגט ער פערברענגען מיט איהר אַ גרויסען טייל פון יאָהר אין די דרום־לענדער. אין די לעצטע יאָהרען האָט ער געוואוינט אין סיציליען, קאַליפאָרניען, און אין אַפריקע. פון דער פריהסטער יוגענד אָן האָט ער פיל גערייזט. ער האָט פיל געזעהן אין דער וועלט און פלעגט איבערהאַלטען דעם קאָנטאַקט מיט די סאַמע פערשידענע מענשען און הגם ער איז געווען אַ טיפּישער ענגלענדער, איז ער געוואָרען אַן אמת׳ער קאָסמאָפּאָליט.

דער זיג פון די רעפּובליקאַנער אין אירלאַנד

די נייע פאַזע פון געפעהרליכער שפּאַנונג צווישען ענגלאַנד און אירלאַנד

ביי די פּאַרלאַמענט־וואַהלען אין אירלאַנד האָט געזיגט דע־וואַלערא. דאָס הייסט, אַז עס האָט געזיגט דער סאַמע עקסטער פליגעל, וואָס פאָדערט די פולע זעלבסטשטענדיגקייט פון אירלאַנד, וועלכע פאָדערט, אַז אירלאַנד זאָל זיך אינגאַנצען אָפּרייסען פון ענגלאַנד. דע־וואַלערא׳ס געגנער קאָסגרעוו, וועלכער איז פאַר דער איינהאַלטונג פון אַ מאָדוס וויווענדי מיט ענגלאַנד, האָט געליטען אַ מפּלה. עס האָט געזיגט די אַלטע שנאה פון אירלענדער צו ענגלאַנד, אין בעסטען פאַל דער טיפער אומצוטרוי.

עס שטעהט איצט די פראַגע: וואָס זענען די ווייטערדיגע פּלענער פון דע־וואַלערא׳ן? צי וועט ער באַלד פּראָקלאַמירען די רעפּובליק און וועט איבעררייסען די פעדים, וואָס פערבינדען ענגלאַנד מיט אירלאַנד. דע־וואַלערא איז אַ פערשלאָסענער מענש און זאָגט נישט אויס זיינע סודות. בעת דער וואַהל־קאַמפּאַניע האָט ער אויסגעמיטען צו רעדען וועגען רעפּובליק, הגם דאָס איז דאָך דער וויכטיגסטער פּונקט פון זיין פּראָגראַם. עס בעהט אַלזאָ וועגען דער אויסוואַהל פון פּאַסיגען מאָמענט. פון דער אַנדערער זייט האָט דע־וואַלערא אין דער צייט פון זיין לאַנגער פּאָליטישער קאַריערע נישט איינמאָל בעוויזען, אַז ער איז נישט נאָר אַ פאַנאַטיקער פון זיין אידעע, נאָר אויך אַ פאָרזיכטיגער, פאָראויסזעהעוודיגער מלוכה־מאַן, וואָס רעכענט זיך מיט די פאָלגען פון יעדען שריט זיינעם.

אַ וויכטיגער פּונקט פון דע־וואַלערא׳ס פּראָגראַם איז אויך די פעראייניגונג פון אולסטער מיט דער אירלענדישער רעפּובליק. אָבער יעדער פּרוב צו מאַכען דאָס מיט כּוח דורך אַנעקסיע וואָלט געבראַכט צו אַ בירגער־קריג אין אירלאַנד און ענגלאַנד וואָלט דערצו נישט געבליבען גלייכגילטיג.

מען דאַרף אַלזאָ אָננעהמען, אַז דע־וואַלערא וועט זיך אָפּהאַלטען פון אַזעלכע ריזיקאַלישע שריט און וועט פּרובען רעאַליזירען זיין פּראָגראַם ביסלעכווייז. ער וועט מסתם אָנהויבען זיין טעטיגקייט פון אַנולירען די שבועה פון געטריישאַפט דעם ענגלישען קעניג און פון אָפּשאַפען דעם אַמט פון ענגלישען גענעראַל־גובערנאַטאָר אין אירלאַנד. עס איז אויך פאָראויסצוזעהען די אָפּשאַפונג פון סענאַט אין אירלאַנד, ווייל דער סענאַט ערפילט די ראָלע פון דער אינסטאַנץ, וואָס האַלט איין די אומאָפּהענגיגקייטס־שטרעבונגען. דער צאָל־קריג מיט ענגלאַנד וועט דויערען אויך ווייטער, אפשר נאָך אין אַ מעהר פערשאַרפטער פאָרם. די פערלוסטען, וועלכע אירלאַנד האָט דערפון, האַלטען דע־וואַלערא׳ן נישט אָפּ, ווייל זיין אידעאַל איז פולשטענדיגער זעלבסט־אויסקום פון אירלאַנד, מעג דאָס דערגרייכט ווערען פאַר יעדען פּרייז.

אַזוי צי אַזוי, דער קאָנפליקט צווישען ענגלאַנד און אירלאַנד איז אַריין אין אַ נייער פאַזע, פון געפעהרליכער שפּאַנונג און אומגעהויער וויכטיגע פאָלגען.

טעטיגקייט פון „אָרט" אין סאָוו.־רוסלאַנד

לאָנדאָן, (סף. טעל.).

אין פּיפּעלס זאַל איז פאָרגעקומען אַ מיטינג, וואָס איז גערופען פון אָרט־אָזע, קאָמיטעט אין לאָנדאָן.

די הויפּט־פיגור פון׳ם אָוונט איז געווען דער גרויסער יודען־פריינד, לאָרד מאַרלי, וועלכער פערנעהמט זינט איבריגע יאָהר דעם עהרען־אַמט פון פּרעזידענט פון דעם אָרט־אָזע פּאַרלאַמענטאַרישען קאָמיטעט.

דער רעשטער רעדנער, הרב אַבראַמסקי, פון די „מחזיקי הדת", רעדט אַרום די פערצווייפעלטע לאַגע פון די יודען אין מזרח־איראָפּא, פון וואַנען ער אַליין איז גאָר נישט לאַנג געקומען. דער בעסטער מיטעל — מיינט ער — פאַר די ליידענדע יודישע מאַסען וואָלט געווען אַ מאַסען־עמיגראַציע קיין ארץ־ישראל. אָבער לוידער איז דאָס דערווייל אוממעגליך, און מען דאַרף פאַר די אומגליקליכע זאָרגען אויפ׳ן אָרט און שטעלע. די הייליגע אַרבייט ווערט אונטערגענומען פון די אָרט־אָזע אָרגאַניזאַציע. וועלכע איז פערשפּרייט איבער דער גאַנצער וועלט. ער אַפּעלירט צו די ענגלישע יודען, צו טון זייער חוב פאַר דער רעטונג פון זייערע ברידער אין די פינסטערע לענדער פון מזרח־איראָפּא.

ה׳ יעקבי, אַ בעוואוסטער אָרט־אָזע טוער, שטעלט זיך אָפּ אויף די גרונד סיבות פון דער קאַטאַסטראָפּאַלער לאַגע פון יודען אין מזרח־איראָפּע. ער זעהט זיי נישט נאָר אין׳ם פערשפּרייטען אַנטיסעמיטיזם, נאָר פשוט אין דער פערשאַרפטער קאָנקורענץ פון די קריסטען מיט די יודען, אין וועלכער די קריסטען ווערען אונטערשטיצט פון דער רעגירונג. אויף אַזאַ שטייגער ווערען די יודען אַרויסגעשטופּט פון אַלע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס און בלייבען ממש הענגען אין דער לופטען. די „אָרט" בעמיהט זיך צו פערזאָרגען אָט די ברויטלאָזע יודען מיט נייע פּאָזיציעס אין לעבען דורך לערנען זיי האַנדווערקעריי און לאַנדאַרבייט. אין דעם ליגט די איינציגע ישועה פון מזרח־איראָפּעאישע יודען.

דער פאָרזיצער אַפּעלירט דאַן צום עולם בייצושטייערען זייער טייל צו דער גרויסער אַרבייט פון אָרט־אָזע און צו געבען געלד ביד רחבה.

אַ געלד־זאַמלונג ווערט דאַן דורכגעפיהרט און ס׳קלינגען די מטבעות, יעדער גיט נאָך זיין מעגליכקייט.

לאָרד מאַרלי גיט איבער זיינע איינדריקען אין סאָוועט־רוסלאַנד. ער קאָנסטאַטירט דעם פאַקט, אַז אין רוסלאַנד ביים היינטיגען טאָג איז גאָר נישטאָ קיין אַנטיסעמיטיזם, און וועלכער ווערט בעטראַכט אַלס אַ פערברעכען, אַ קאָנטער־רעוואָלוציאָנערער געפיהל. כל זמן די יודען זענען אַרבייטער, אָדער פּויערים, געניסען זיי די פולסטע גלייכבערעכטיגונג ווי די איבעריגע בעפעלקערונג. אָבער די פראַגע פון די יודען נאָך דער רעוואָלוציע איז געווען גאַנץ קאָמפּליצירט, ווייל די מעהרסטע פון זיי זענען געווען סוחרים און קליינהענדלער, וואָס האָבען קיין בעגריף נישט געהאַט וועגען וואָס פאַר אַ [illegible] איז פיזישער אַרבייט. דער „אָרט" האָט זיך פאַר זיי אָנגענומען און זיי יאָהרען לאַנג געלערנט פערשידענע האַנדווערק אַרבייטען און לאַנדווירטשאַפטליכע אַרבייטען.

לאָרד מאַרלי זאָגט אויך, אַז ער האָט בעזוכט די גלענצענד איינגעאָרדענטע פאַבריקען פון „אָרט" נעבען מאָסקווע. וואו יודישע יונגעלייט געפינען זייער אויסבילדונג און אויך געניגענד פּרנסה ביי טעקסטיל־אַרבייט. אַרום 350 אַרבייטער זענען בעשעפטיגט אין איין טעקסטיל־פאַבריק.

לאָרד מאַרלי האָט אויך בעזוכט אַ פאַבריק ביי אַזאַ געלעגענהייט און האָט איהר געפונען פעסטליך דעקאָריר׳ט לכבוד דעם ערפאָלגרייכען פערענדיגען פון דעם יעהרליכען אַרבייטס־פּלאַן, און אַלס רעזולטאַט, די העכערונג פון די שכירות פון אַלע אַרבייטער.

די פאַבריקען בעשעפטיגען נישט נאָר יודען, נאָר אויך נישט יודישע אַרבייטער. דער רעדנער האַלט, אַז דאָס איז זעהר לויבענסווערט, ווייל אויף אַזאַ אופן קומט פאָר אַ בעדייטענדע דערנעהענטערונג צווישען די יודען און זייערע שכנים, וועלכע פיהלען אויך אַ מין דאַנקבאַרקייט צו די יודען פאַר בעשעפטיגען זיי.

אויף׳ן אַגריקולטורעלען געביט האָט דער „אָרט" אויך פיל אויפגעטון דורך שאַפען לאַנדווירטשאַפטליכע קאָלעקטיוען אין קרים, וואו די יודישע פּויערים האָבען אויך די געלעגענהייט עפּעס צו פערדינען ווינטער־צייט, ווען זיי זענען פריי פון פעלד־אַרבייט, אין די ספּעציעלע פאַבריקען פון׳ם „אָרט". אַזוי אַרום פערזאָרגט דער „אָרט" פיל יודישע משפּחות און דאָס געלד, וואָס ווערט געגעבען פאַר דעם צוועק געפינט די בעסטע פערווענדונג אין דער עקאָנאָמישער סטאַביליזירונג פון די יודען.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר

אויערען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען

11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)

טעל. 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—2

אין כעלמיפּון 8—9 פריה.

ספארט-בעוועגונג

די „מכביה'דע" איז פערענדיגט

די יודישע געזעלשאפט האט איהר'ס געטון, די ארגאניזאטארן האבען דעם עקזאמען נישט אויסגעהאלטען

די „מכביהדע" איז פערענדיגט. מיר ווילען נישט לייקענען, אז זי האט בעהאט איהר גרויסע בעדייטונג און געזעלשאפטליך-נאציאנאלען און פראפאגאנדע זין, טויזענדער יודען זענען זיך צונויפגעפאהרען, כדי צו בעווייזען זייער גרויסען אינטערעס צו דער פיזישער רעגענעראציע פון דער יודישער יוגענד.

די ווינטער-שפילען האבען אבער נאך געהאט אנדערע אויפגאבען: קודם-כל בעווייזען די פראבערונגען פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג אין דער גאנצער וועלט און דאן די פראפאגאנדע און ארגאניזאציאנעלע פעהיגקייט פון פוילישען „מכבי"-פערבאנד.

מיר זענען געוואוינט געווען זיך צו בעקלאגען אויף דער יודישער געזעלשאפט, וועלכע אינטערעסירט זיך נישט מיט דער יודישער ספארט-בעוועגונג, מיר געדענקען נאך די שווערע קאמפען וואס מיר האבען געהאט אויסצושטעהען ביז די ספארט-אידעע האט בעקומען בירגערשאפט אין דער יודישער געזעלשאפט, איצט האבען מיר געהאט צו נאטירען א גאנץ אנדערע ערשיינונג, די יודישע געזעלשאפט האט זיך נישט נאר פעראינטערעסירט מיט דער ווינטער-„מכביהדע" נאר זי בעמאכט עפּיס פאר א נאציאנאלען יום-טוב, עפּיס א פייערונג צו וועלכער מען מוז זיך בעציהען מיט דער גאנצער פיעטעט און ערנסט, דעריבער איז דער צונויפפאהר קיין זאקאפאנע געווען אזוי גראנדיעז, צוליב דעם טאקע האבען טויזענדער יודען אוועקגעווארפען זייער טאג-טעגליכע דאגות און זיך אוועקגעלאזען אין א מיטען ווינטער קיין זאקאפאנע, כדי נישט צו פעהלען אין מאמענט, ווען די יודישע יוגענד וועט פראקלאמירען די פיזישע ווידעראויפלעבונג פון יודישען פאלק און די יוגענד וועט ווייזען, אז דאס איז נישט מצהר נאר א לאזונג, נאר א אידעע וועלכע ווערט שוין רעאליזירט אין לעבען, מיט איין ווארט דער געזעלשאפטליך-נאציאנאלער און פראפאגאנדיסטישער ציל, דער טייל וואס האט בעדארפט אויסגעפיהרט ווערען דורך דער יודישער געזעלשאפט איז אדורכגעפיהרט געווארען.

איצט איז געקומען די רייה פאר די, וועלכע האבען אויסגעפאדערט די יודישע געזעלשאפט צו קומען, צו געהען און צו בעוואונדערען. אט זיי האבען אינגאנצען ענטטוישט.

מיר נעהמען אויף זיך די דרייסטקייט צו זאגען, אז די ארגאניזאטארען פון די ווינטער-שפילען דארפען זיין צופרידען דערפון וואס דאס וועטער האט נישט צוגעשפילט. די קאמפראמיטאציע וואלט נאך געווען פיל גרעסער ווי זי איז, לויט מיין מיינונג, איצט.

קודם-כל ווילען מיר זיך אפשטעלען דערויף, אז אלע קאמוניקאטען, וואס דער פראפאגאנדע-קאמיטעט פון פוילישען „מכבי" האט פערעפענטליכט פאר דער „מכביהדע" האבען נישט געשטימט מיט דער ווירקליכקייט, מיר קענען חושד זיין, אז דאס איז געמאכט געווארען נאר מיט'ן ציל פון אריינברענגען דעם עולם אין די העכסטען עקסטאז, דאס האט אבער געהאט שפעטער די ווירקונג, וואס די ענטוישונג איז געווען נאך גרעסער ווי זי האט געדארפט זיין.

מיר ווילען נישט רעדען וועגען דעם צוזאג פון לארד מעלטשעטס אנוועזענהייט און אזוי ווייטער, דאס זענען נעבענזאכען, מיר בעשעפטיגען זיך אויף דעם ארט, מיט דער פאכמענישער זייט, דעריבער קענען מיר בשום אופן נישט שענקען די ארגאניזאטארען, וועלכע האבען אונז איינגעשלעפערט מיט אנ'אויסגעצייכענטער נארוועגישער עקספעדיציע וואס דארף קומען צו דער ווינטער-מכביהדע, ווי בעקאנט זענען די נארוועגען דאך די מייסטער פון ווינטער-שפילען און מיר האבען זיך גערעכענט אויף א שטארקער און עמאציאנעלער קאנקורענץ. צום סוף זענען פון נארוועגען בעקומען 3 סוחרים, וועלכע האבען אמאל בעטראגען נארטען אויף די פוס און האבען נישט געהאט קיין שום בעדייטונג פאר דער פערמעסטונג, מ'האט ביי אונז גערעדט וועגען דעם שווייצארישען ספארטלער קאופמאן, וועלכער קומט שוין, פאהרט שוין, אט אט איז ער שוין דא, צום סוף א בוידעם, מ'האט אונז גערעדט וועגען א יוגאסלאווישער עקספעדיציע, צום סוף איז עס געווען דיזעלבע וואס מיט די נארוועגען. אויך די ספארטלער פון פוילען זענען אבסאלוט נישט געווען צוגעגרייט, א הויך פערשטעהט זיך די וואס האבען נאטירליכערווייז געמוזט שפילען [illegible] ראל אין די קאנקורענצען (זאקאפאנער און קריניצער „מכבי") ס'זענען געווען אפילו אזעלכע וואס האבען געטענהט, אז אפשר איז דער אונגארישער ספארט-פערבאנד, וועלכער האט נישט ערלויבט איהרע יודישע מיטגלידער אנטיילצונעהמען אין די ווינטער-שפילען מיטן מאטיוו, אז זיי זענען נישט גענוג צוגעגרייט, גערעכט געווען. אנ'אנדער זאך אז דער אונגארישער ספארט-פערבאנד האט דאס אין דער גרעסטער מאס געטון צוליב אנטיסעמיטיזם.

מיר האבען שוין געזאגט, אז דאס שלעכטע וועטער האט זיך פערוואנדעלט אין א זעהר גוטען אויסרייד. מיר טארען נישט פערמאכען די אויגען דערויף און זאגען דעם אמת. די קאנקורענצען אפילו ביי די דאזיגער בעדינגונגען זענען נישט בעשטאנען אויף קיין שום הויך, סיי די נארטען געיעגען און סיי אנדערע קאנקורענצען. די פוילישע שליטען-פאהרער האבען בכלל נישט געהאט קיין שום קאנקורענץ. די האקעי-מאנשאפטען זענען געווען שוואך.

איצט וועגען דעם עצם ארגאניזאציע. דער דאזיגער איז געווען שרעקליכער פאר אלעם וואס מ'קען זיך נאר פארשטעלען. מיר וועלען אנהויבען פון דער דעפילאדע, וואס דארף זיין דער עפעקטפולער אנהויב פון דער אימפרעזע, די איינארדנער האבען זיך נישט געמיהט, אז די דאזיגע דעפילאדע זאל אויספאלען אימפאזאנט. ס'האט אויסגעזעהען ווי א חנוכה-הדגל אין א קליין שטעטל, די פוילישע אפטיילונג פון וועלט-פערבאנד „מכבי" האט זיך אפילו נישט בעמיהט, אז די יודישע ספארט-פעראיינען אין פוילען זאלען זיין פערטרעטען מיט זייערע מיטגלידער. וועלכע זענען דאך געווען זעהר פיל אין זאקאפאנע און זייערע פעהנער, אלץ איז געווען צופעליג און דעריבער האט געקענט אויסקומען, אז נאך די פעהנער פון פוילען, עסטרייך-דייטשלאנד, טשעכיען, דאנציג א. א. וו. זאל צופעליג קומען א פאהן פון בעראנאוויטש און מינסק-מאזאוויעצק און דאס איז אלץ. דעריבער האט טאקע די דעפילאדע נישט ארויסגערופען קיין שום בעגייסטערונג, קיין שום אויסזעהען אפילו.

און די ארגאניזאציע בכלל? אונטער יעדער קריטיק. דער פרעסע-רעפעראט איז געלעגען אין דער האנד פון א קראקאווער יונגערמאן בעהארזאם, וועלכער האט נישט געוואוסט ווי אזוי מען עסט דעם דאזיגען ענין. די פרעסע-פארשטעהער, וועלכע זענען דא אהערגעקומען ארבייטען האבען נישט געקענט בעקומען קיין שום רעזולטאט און בכלל קיין שום אינפארמאציע, די זשורנאליסטען זענען דעריבער ארומגעלאפען און געשעפט לופט-ידיעות. פון פערמעסטונגען, וועלכע זענען פארגעקומען 10 א זייגער אינדערפריה האט מען קיין רעזולטאטען נישט געקענט בעקומען אפילו שפעט אין אווענד.

די דאזיגע ארגאניזאציע צוזאמען מיט דעם שלעכטען וועטער האבען געברענגט די גרויסע ענטוישונג פון דער ערשטע מכבי-ווינטער-שפילן.

S.

אינטערנאציאנאלער אמאטערן-רינג-קאמף-טורניר קומט איצט פאר אין בערלין

אויף סקי הינטער א מאטאציקל

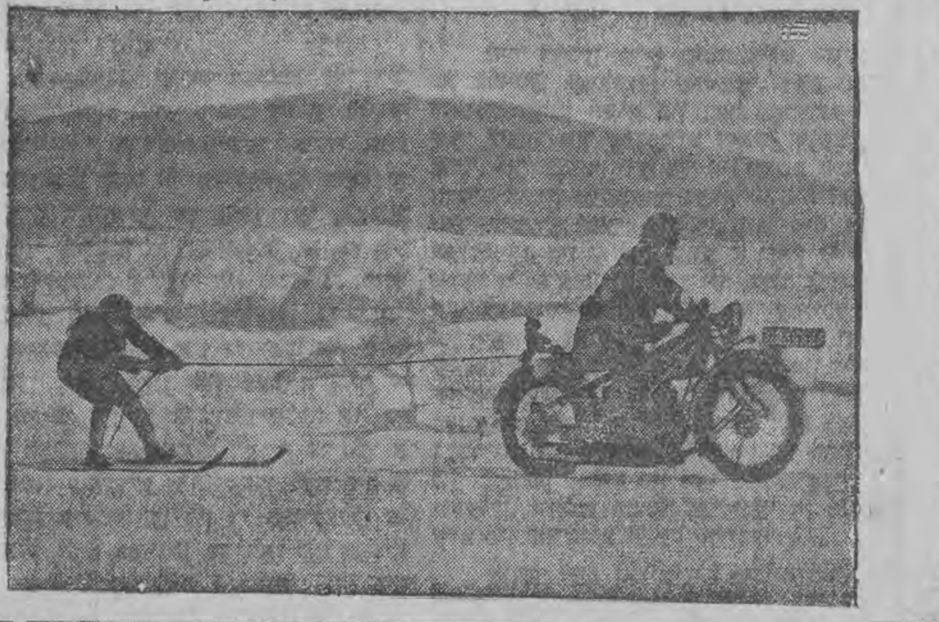

די אונגארן ווידער וועלט-מייסטער אין באקס-קאמף

אין באדען זענען פארגעקומען די וועלט-מייסטערשאפטען אין פינג-פאנג, אין וועלכע ס'האבען אנטייל גענומען: טשעכיען, עסטרייך, פראנקרייך, דייטשלאנד, אינדיען, לאטווע, יוגאסלאוויען, אועלס, בעלגיען, אונגארן, ענגלאנד.

די וועלט-מייסטערשאפט האבען צום זיבעטען מאל דערגרייכט די אונגארן. נישט קוקענדיג דערויף וואס זיי זענען דאסמאל ארויסגעטרעטען אהן טאבאדאס און בעלאק, וועלכע זענען דיסקוואליפיצירט געווארען דורכן אינטערנאציאנאלען פערבאנד ביז דעם 1 מערץ.

א פערביסענעם ווידערשטאנד האבען געשטעלט די עסטרייכער, אבער אויך זיי האבען פערשפילט ביי די אונגארן מיט 4:5. די וויצע-מייסטערשאפט האט דערגרייכט טשעכיען, מיט'ן דריטען און פערטען ארט האבען זיך געטיילט עסטרייך און ענגלאנד.

אינדיווידועלע פינג-פאנג-מייסטערשאפטען אין לאדז

• נעכטען האבען זיך פערענדיגט די אינדיווידועלע מייסטערשאפטען פון פינג-פאנג אין לאדז. דאס ערשטע ארט און די לאדזער מייסטערשאפט האט דערגרייכט שווייצער פון לאדזער „יוטשענקא". דאס צווייטע ארט הענדעלעס (מכבי) און דאס דריטע לאטאצקי („ארלען").

באקס אין לאדז

נעכטען זענען פארגעקומען די צווישען-קלובישע פערמעסטונגען, וועלכע זענען ארגאניזירט געווארען דורך ל.ק.ס. די קאמפען זענען געווען זעהר פערביטערטע און האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

זשיוואנסקי II (פון ל.ק.ס.) האט רעמיזירט מיט שימשעוויטש (בר-כוכבא).

זשיוואנסקי I (ל.ק.ס.) האט בעזיגט אויף פונקטען קוצערן (אוניאן), פיעטרזשינסקי (ל.ק.ס.), האט רעמיזירט מיט לוטקאווסקי (ווארש. „סקרא"), וואזשניאקעוויטש (גייער) האט געוואונען דורך ק.א. ביי קוטטאשן (ל.ק.ס.), ביאליסטאק (בר כוכבא) האט בעזיגט אויף פונקטען גאבינען (ל.ק.ס.), קלימטשאק האט בעזיגט גלאווצקי'ן (ווארשאווער „סקרא"), לאמבינסקי (י.ק.ס.) האט בעזיגט וולאדארסקי'ן (ל.ק.ס.).

אין רינג האט געריכטערט ה' שעראשא.

ווארשאווער „שקאדא" אין לאדז

שבת און זונטאג וועט אין לאדז וויילען די באקס-מאנשאפט פון דער ווארשאווער „שקאדא". דעם ערשטען טאג וועט „שקאדא" קעמפען מיט „זיעדנאטשאנע" און דעם צווייטען טאג מיט דער מאנשאפט פון „גייער".

י. ק. פ. אין לעמבערג

די באקס-מאנשאפט פון י.ק.פ. אין איהר בעסטען זוזאמענשטעל, פאהרט ארויס זונטאג קיין לעמבערג. וואו זי וועט קעמפען מיט דער באקס-רעפרעזענטאנץ פון לעמבערג.

פעכט מייסטערשאפטען

נעכטען זענען פארגעקומען די וויטערדיגע [illegible]מפען אין די פעכט-מייסטערשאפטען פון לאדז. [illegible]ן די קאמפען נעהמען אנטייל: וו.ק.ס., ל.ק.ס., [illegible]אליציייאישער ספארט-קלוב און פאסט-בעאמטע.

דער צושטאנד פון דער טאבעלע אין איצטיגען מאמענט איז פאלגענדער: דאס ערשטע ארט — פאליציייאישער ספארט-קלוב מיט 20 פונקטען, דאס צווייטע — ל.ק.ס. מיט 10 פונקטען און דאס דריטע וו.ק.ס. אויך מיט 10 פונקטען.

רינג-קאמף-מייסטערשאפטען פון לאדזער קרייז

נעכטען האט געזאלט פארקומען די וויטערדיגע פערמעסטונג אין רינג-קאמף וועגען דער מייסטערשאפט פון לאדזער קרייז. ס'האבען געזאלט קעמפען „סאקאל" מיט „קרושענדער". צוליב דער וואס „קרושענדער" האט זיך נישט געשטעלט צום קאמף, איז דער זיג אנערקענט געווארען פאר „סאקאל" אין דער פערהעלטניש 0:21. דער צושטאנד פון דער טאבעלע איז פאלגענדער: 1) סאקאל, 2) ווימא, 3) אוניא, 4) קרושענדער, 5) שילא.

אפגעלעגט די גליטש-קאנקורסען

צוליב דעם שלעכטען וועטער זענען אפגעלעגט געווארען די גליטש-קאנקורסען, וועלכע האבען נעכטען געזאלט פארקומען אין העלענאוו מיטן אנטייל פון די בעסטע שלעזישע גליטש-ספארטלער. אויב די אטמאספערישע בעדינגונגען וועלען דאס ערלויבען, וועלען די קאנקורסען פארקומען זונטאג, דעם 12 פעברואר.

באקס-סעקציע פון „הכח"

די באקס-סעקציע פון „הכח" פיהרט אדורך א פראפאגאנדע-חודש פאר דער סעקציע. דאס איינשרייב-געלד פאר דעם דאזיגען חודש ווערט נישט גענומען.

די סעקציע געפינט זיך ווייטער אונטער דער אנפיהרונג פון אינסטרוקטאר קאנאזשעווסקי.

גאר בקרוב וועט קאמפלעטירט ווערען א פולשטענדיגע באקס-מאנשאפט.

היינט הויבען זיך אן די אייראפעאישע נארטען-מייסטערשאפטען
אין אינסברוק

היינט הויבען זיך אן אין אינסבורק די אייראפעאישע מייסטערשאפטען און נארטען-לויפען. ס'נעהמען אנטייל 400 ספארטלער, וואס רעפרעזענטירען 18 מלוכות. צווישען זיי געפינט זיך אויך פוילען.

פוילישע האקעי-מייסטערשאפטען

קריניץ, 5 (טעל.)

היינט האבען געזאלט פערענדיגט ווערען די פוילישע האקעי-מייסטערשאפטען. צוליב אבער דעם שלעכטען וועטער און פולשטענדיגען פעהלען פון אייז האבען די מייסטערשאפטען געמוזט אפגעלעגט ווערען.

אלע ספארט-אימפרעזעס אין פוילען
נעכטען אפגעלעגט צוליב'ן שלעכטען וועטער

צוליב'ן נעכטיגען שלעכטען וועטער זענען נעכטען אפגעלעגט געווארען אלע ספארט-אימפרעזעס אין לעמבערג, קראקא, קאטאוויץ, ווילנא א. א. וו.

פערזאמלונג פון ארבייטער-ספארט-געזעלשאפט „פארויס"

אין שייכות מיט דער רעארגאניזאציע וואס ווערט אדורכגעפיהרט אין דער ארב. ספארט-געזעלשאפט „פארויס" קומט פאר פרייטאג אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג.

וולאדימיר זשאבאטינסקיס רעדע
וועגן מאקס נארדוי
אויף א טרויער-פערזאמלונג צו נארדוי'ס 10-טע יאהרצייט אין פאריז

פ א ר י ז.

מיט אכטונג און מיט א סך ליבע און פערערונג האט דאס יודישע פאריז דערמאנט דעם אנדענקען פון איינעם פון די אנגעזעהענסטע יודען דר. מאקס נארדוי.

א גאר גרויס פובליקום איז געקומען צו דער טרויער-פערזאמלונג צום צעהנטען יאהרצייט פון טויט פון ציוניסטישען מנהיג און גרויסען דענקער.

מען זעהט אויך די גאנצע פאמיליע נארדוי.

ד"ר דוד יאקובסאן עפענט די טרויער-אקאדעמיע.

דער ערשטער רעדט פראפעסאר וויקטאר באש. דער בעריהמטער געלעהרטער גיט א בריים בילד פון ד"ר מאקס נארדוי'ס לעבען. וויקטאר באש שילדערט דעם שטארקען איינדרוק וואס נארדוי'ס „קאנווענציאנעלע ליגענס" האבען געמאכט אין זייער צייט. נארדוי האט מיט זיין ליטערארישע ווערק צושטערט די רוהיגקייט, אונטער וועלכער עס האט געברויזט א ווואולקאן. אהן רחמנות האט נארדוי אויפגעוויזען די גאנצע היפאקריזיע פון זיין דור.

דאן רעדט פראפעסאר באש וועגען מאקס נארדוי'ס וועג צום ציוניזם. דער דרייפוס-פראצעס האט איהם געוויזען די גאנצע לעכערליכקייט פון דער אסימילאציע. נארדוי האט דערזעהן פאר זיך איין וועג נאר — דאס פרייע אויפגעלעבטע יודישע פאלק — ער האט נישט געקענט קיין האלבע מיטלען, קיין מיטעל-וועגען. ער האט געוואלט א פרייע יודישע מלוכה! —

אדוואקאט מארסעל מירטיל און פיער פאראף רעדען וועגען נארדויס ציוניסטישער טהעטיגקייט.

מאקסא נארדוי גיט איבער ריהרענדע ערינערונגען וועגען איהר פאטער.

דאן האלט א גרויסע רעדע וולאדימיר זשאבאטינסקי.

זשאבאטינסקי גיט א ברייט בילד פון נארדויס עפאכע. אין ענגלאנד — די רוהיגע צייט פון דער קעניגין וויקטאריא. אין גרויסען עסטרייך — די פראנץ-יאזעף עפאכע פון בעלער און פאראדען. אין פראנקרייך — אויך א רוהיגע צייט. צום סוף פון 19-טען יאהרהונדערט אלעס — ווי א גרינגער, רוהיגער הערליכער טאל! — און אין מיטען דער צייט פון רוהיגקייט, פון רעספעקטאבילעטעט רייסט זיך אריין דער פארטיגער אנזאג פון מאקס נארדוי — עס איז א ליגען! — א פערפלאנטערטער קניפ פון היפאקריזמען, פון „קאנווענציאנעלע ליגענס". נארדוי האט דעם ריזען-מוט ארויסצורייסען די שטילקייט און אויפדעקען די בלוטיגע וואונדען אונטער דעם אויבערפלעכליכען צודעק פון יענער רוהיגער רעספעקטאביליטעט!

מען האט איהם אנגערופען דער צושטערער.

וולאדימיר זשאבאטינסקי רעדט וועגען דער פראמעטעאוס-לעגענדע פון דעם וואנדערער, וואס דערהערט אויף די וועגען פון דער וועלט א וויי-טען פרעג פון דער מיטאלאגישער געשיכטע:

— איז נאך דא פייער? —

נארדוי האט געהערט צו די אויסדערוועהלטע וואנדערער פון אונזער צייט, וואס האט דעם רוף יא דערהערט.

ער איז געוועזען מעהר ווי א נביא, ער איז געוועזען א רואה — ער האט פאראויסגעזעהן די צייט, וואס קומט, סיי אין וועלט-מאסשטאב, סיי אין אונזער נאציאנאלען יודישען לעבען.

ער האט פאראויסגעזעהן — די גרויסע יודישע קאלאניזאציע — און מיט פאליטיש-געבונדענע הענד האבען מיר יודען דאך אין ארץ-ישראל אויפגעטון מעהר, ווי די גרויסע פעלקער קענען אויפטון.

וואס נארדוי האט אין זיין לעבען פער-דאמט — דאס האט זיך טאקע ארויסגעוויזען, אז עס איז פער'משפט פערדאמט צו ווערען.

ער איז אויך אין וועלט-מאסשטאב געוועזען דער בויער, דער שטיין-האקער, וואס רייסט ארויס פונם גרינעם פייזאזש דעם גראניט. דאס בילד פון גרינעם הערליכען פייזאזש פון זיין עפאכע איז געשטערט געווארען דורך די גראניטען, וועלכע נארדוי האט ארויסגעריסען, כדי פון זיי צו בויען די צוקונפט.

פאר די קליינע מענשען איז ער געוועזען אלזא בלויז דער צושטערער. אבער פאר אונז איז ער געוועזען דער בויער. אין ציוניזם האט ער גע-בויט. עס איז נאהענט די צייט, ווען אלע וועלען זיך ארומזעהן, אז זיין „שטערען" איז געוועזען א בויען.

יא — רופט אויס זשאבאטינסקי — מיר זע-הען, גרויסער נארדוי, אז דאס וואס דו האסט געשאלטען — איז צופאלען, און דאס וואס דו האסט געבענשט — וואקסט.

דיין אמת איז אין וועג.

טשעכישע אינדוסטרי קאנקורירט שטארק

פון אונזער פראגער קארעספאנדענט

איינער פון די אינטערעסאנטעסטע ירידים, איז בלי שום ספק דער פראגער יריד, וואס הויבט זיך אן היינטיגעס יאהר, דעם 19 מערץ.

קומענדיג צום פראגער יריד איז ווערט א קוק צו ט'ן אויף פראג גופא, וואס האט זיך לעצ-טענס שטארק אויסגעבויט און אויך אויף זיינע יודישע היסטארישע אוצרות.

איינע פון די אינטערעסאנטעסטע שטעט פון דעם נייעם אייראפע איז פראג, וואס ליגט אין א טאל, ארומגערינגעלט מיט בערג, און נעמט שטארק אויס מיט זיין ארכיטעקטאנישער שענקייט.

נישט נאר די אלטע גאסען מיט זייער פאר-צייטיגער פראכט, נאר אפילו דאס נייע פראג מיט זיינע ריזענהאפטע געביידען, האבען אין זיך א בעזונדערן סטיל, וועלכער געפינט זיך נישט אין קיין שום אנדערער שטאט.

דערצו קומט נאך, וואס פראג ווימעלט טאג און נאכט פון סוחרים פון דער גאנצער וועלט. די טשעכאסלאוואקיי איז איינס פון די גרעסטע אינדוסטריע-לענדער פון אייראפע. פארהאנען דא גאנץ גרויסע שטעט, וואס פערנעמען זיך בלויז מיט איין אינדוסטריע-בראנזשע. נישט צו רעדען פון צלין למשל, וואו ס'איז פארהאנען די גרעסטע שיך-פאבריק פון דער גאנצער וועלט: „באטא". נאר אויך א שטייגער ברין און רייכענבערג די גרעסטע צענטערן פון שטאפען וואס ווערען עקספארטירט אויף ארבע פינות העולם—פראסניץ, א שטאדט מיט צענטויזענדער שניידערס, פארדו-ביץ מיט צענטויזענדער שוסטער'ס—גאבלאנץ, די גרעסטע פאבריקאציע פון פיינע און בילינע גאלאנ-טעריע-סחורות, וואס נעהמען פון דאנען דעם וועג אפילו אין יעדען קלענסטען ארט פון די ווילדסטע מדינות. פילזען מיט'ן בעסטען ביר אין דער גאנ-צער וועלט און נאך און נאך הונדערטער אזעלכע אינדוסטריע-שטעדט זענען דא צעשפרייט אויף אלע זייטען פונם לאנד און זוכען מיט אלע מיטלען ווע-גען בכדי צו קאנקורירען מיט אנדערע אינדוסטרי-לענדער און צו ווייזען דער גרויסער וועלט וואס זיי פאבריצירען.

אוודאי איז דער פראגער יריד, וואס הויבט זיך באלד אן, דער בארימטער, נאך וועלכען עס שטעלט זיך איין נישט נאר די גאנצע אינדוסטרי פון דער טשעכאסלאוואקיי, נאר אויך פון אלע ארום מיגע לענדער, וואס בעמיהען זיך איינצוהאלטען די בילינע טשעכישע פרייזען און די גוטע קוואליטעט פון דער טשעכישער קאנקורענץ.

די איצטיגע פראגער מעסע וועט ברענגען פיל נייעס, וואס וועט זיין וויכטיג נישט נאר פאר יעדען גרויסען, נאר אויך פאר יעדען קליינעם סוחר, וועלכער זוכט אויפצולעבען זיין געשעפט אין דער איצטיגער שווערער צייט.

פ. לאנגשטיין

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג!

גרויסע פרעמיערע!

„פרעהליכער פארוטשניק"

— מיט —

Maurice Chevalier.

נעכסטער פראגראם:

„אונבעקאנטער זינגער".

אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג

שבת און זונטאג 12 א זייגער בטאג.

ווער ס'האט ענטפלעקט דעם סוד
ווי אזוי צו פראדוצירן עלעקטרישן שטראם אויף א מעכאנישן אופן
דאס לעבען פון וויסנשאפטליכן פארשער מייקעל פאראדעי

עלעקטריציטעט איז א פארם פון ענערגיע, וואס גרעניצט זיך מיט כישוף. עס איז נישט נאר א קראפט. וואס קאן טאן ארבייט, — פון די אלע אנדערע פארמען פון קראפט אונטערשיידט זיך ע-לעקטריציטעט דערמיט, וואס זי קאן אויפטאן אזוי-פיל פערשידענע ארבייטן. עס איז כמעט נישטא אזא ארבייט אדער טעטיגקייט, וואס קאן נישט דער-גרייכט ווערן דורך עלעקטריציטעט. און אזוי טיף איז עלעקטריציטעט איין אין אונזער לעבען, אז זאלן זיך אלע קוואלן פון עלעקטריציטעט פלוצים אפשטעלן און זאלן אלע עלעקטרישע שטראמען זיך פלוצים איבעררייסן, וואלט עס געווען די שרעק-ליכסטע קאטאסטראפע פאר דעם גאנצן מענשליכן מין אויף דער ערד.

אזוי איז די לאגע איצטער. אבער נאך מיט א קארגע הונדערט יאהר צוריק איז עלעקטריציטעט געווען בלויז דער נאמען פון א טשיקאווער ערשיי-נונג, וואס האט געקאנט ארויסגערופן ווערן בלויז דורך קאסטבארע מיטלען.

און ווען מען פערגלייכט אלץ, וואס מענשן האבן געוואוסט פון עלעקטריציטעט מיט א קארגע הונדערט יאהר צוריק, מיט די אלע וואונדערבארע זאכן, וואס עלעקטריציטעט טוט אויף היינט צו טאג, איז עס ווי א קליין שטיינדעלע אין פערגלייך מיט א ריזיגען בארג. אבער דאס, וואס מיר האבן היינט אויפ'ן געביט פון עלעקטריציטעט, א"ז נישט געקומען פון זיך אליין. עטליכע דורות פון פארשער און ערפינדער פון אלע טיילן אין דער וועלט האבן אויף דעם געארבייט.

און צווישן די טויזענדער און טויזענדער מע-נער, וואס האבן בייגעשטייערט צו דער ענטוויקלונג פון עלעקטריציטעט, שטעהט איין נאמען בעזונדער און העכער פון די איבעריגע, און דאס איז דער נאמען פון מייקעל פאראדעי.

ער איז געבוירן געווארן אין א דארף אין ענגלאנד אין 1791. זיין פאטער איז געווען אן ארימער שמיד און א טאטע פון פיר קליינע קינדער. ווען מייקעל איז נאך געווען א קינד האט זיך זיין פאטער איבערגעקליבן קיין לאנדאן און זיך דארט-טן בעזעצט. ער האט געלעבט אין גרויס ארימקייט. נישט זעלטן האט ער געמוזט אנקומען נאך צדקה. מייקעל איז אלט געווען צעהן יאהר, ווען זיין פא-טער האט איהם אפגעגעבן אלס לערן-יונגעל צו א בוכבינדער אויף זיבן יאהר.

זעגען דאך געווען צוויי צופעליגע אומשטע-נדן, וואס האבן געגעבן דער וועלט דעם גרויי-סען פאראדעי; אט דאס, וואס דער פאטער האט זיך איבערגעקליבן קיין לאנדאן, און דאס, וואס מען האט דעם קליינעם מייקעל אפגעגעבן זיך לערנען בוכבינדעריי, און נישט קיין אנדער מלאכה. און זעהר מעגליך, אז ווען נישט אט די צוויי אומשטענדן, און איבערהויפט דאס, וואס דער פא-טער האט פערלאזן דעם קליינעם דארף און זיך בעזעצט אין דער גרויסער שטאט — וואלט די גענ-יאליטעט פון פאראדעי פערטרונקען געווארן אין ים פון לעבן, פונקט ווי עס ווערן, אהן צווייפעל, פערטרונקען הונדערטער אנדערע גענ-יאלע גייס-טער אין דעם זעלבען ים פון לעבען.

אלס קליינער יונגעל איז מייקעל געגאנגען אין עפעס א שול און זיך אויסגעלערנט לייענען און שרייבן, דאס איז געווען דער אנהויב. ארבייי-טענדיג ביים בוכבינדער, זענען א סך ביכער דורכ-געגאנגען דורך זיינע הענט. האט מייקעל אריינגע-קוקט. זיין באלעבאס איז צופעליג געווען א גוטמו-טיגער מענש און עס האט איהם נישט געאַרט ווען דער קליינער מייקעל האט שפעט אין אווענט נאך א לאנגען-לאנגען טאג ארבייט, זיך צוגעזעצט צו א טישעל און ביי דער שיין פון א קליין לעמפעל געליינט פון איינעם פון די ביכער, וואס מען האט געגעבן צו בינדען.

די וויסענשאפט איז נאך דאן געווען זעהר ארעם און נאך ארימער איז געווען די וויסענשאפט-ליכע ליטעראטור.

צו 17 יאהר איז מייקעל געווארן א פולער בעל-מלאכה און איז אריבער צו א נייעם בעל-הבית, און דאן האט ער אין די אווענטן אנגעהויבן געהן הערען לעקציעס איבער פיזיק און כעמיע.

דער בעריהמטער לעקטאר און איינער פון די גרעסטע געלעהרטע אין לאנדאן איז דאן גע-ווען סער האמפרי דייווי.

מייקעל איז אלט געווען א יאהר 18, ווען ער האט זיך געווענדעט מיט א בריף צו סער האמפרי דייווי און איהם געבעטען, אז ער זאל איהם איינ-נעמען אלס א געהילף אין דער לאבאראטאריע פון דעם קעניגליכען אינסטיטוט, וואו דייווי איז געווען דירעקטאר.

ער האט געארבייט אין דער לאבאראטאריע אלס געהילף. געהאלפען דייווי'ן דורכפיהרען עקספערימענטען, און אין דער זעלבער צייט געשריבען קורצע אפהאנדלונגען פאר וויסענשאפטליכע זשור-נאלען. אבער דער אינהאלט פון זיינע קורצע אפ-האנדלונגען איז געווען אזא וויכטיגער, אז מען האט איהם אנגעהויבען בעמערקען און זיין נאמען האט אנגעהויבען וואקסען.

פאר די צעהנדליגער יאהרען, וואס פאראדאי האט געארבייט אין דער לאבאראטאריע פון דעם קעניגליכען אינסטיטוט, האט ער געמאכט א לאנ-גע רייה פון זעהר וויכטיגע ערפינדונגען און ענט-דעקונגען אויף די געביטען פון פיזיק און כעמיע. עס איז א סברה, אז דער אזוי-גערופענער „דייווי-לאמפ", וואס ווערט נאך ביז איצט בענוצט אין די קוילען-גריבער און וועלכען סער האמפרי דייווי האט ערפונדען, האט זעהר פיל צו פערדאנ-קען דער גענ-יאליטעט פון מייקל פאראדעי. עס איז בעוואוסט, אז ווען דייווי האט אויף אט דעם לאמפ געארבייט, האט איהם פאראדעי געהאלפען, און מען קען נאך ביז איצט גענוי נישט אפשאצען וויפיל ערפינדערישע שעפערישקייט פאראדעי האט אריינגעלייגט אין דעם לאמפ, וואס טראגט דייוויס נאמען. אבער דער גרעסטער פערדינסט פון מייקעל פאראדעי בעשטעהט אין דעם, וואס ער האט ענט-פלעקט דעם טיפען סוד, ווי אזוי צו פראדוצירען אן עלעקטרישען שטראם אויף א מעכאנישען אופן, אידער פאראדעי איז ארויף אויף דער אינענע פון וויסענשאפטליכע פארשונגען, האבען שוין מענ-שען געוואוסט, ווי אזוי צו פראדוצירען אן עלעק-טרישען שטראם: מען ליגט צוזאמען פלאטשיגע שטיקלעך קופער מיט פלאטשיגע שטיקלעך צינק, שמאטקעס איינגעטונקען אין א געוויסער זויער-קייט צווישען זיי, ווערט דורך דעם געשאפען אן עלעקטרישער שטראם. אבער אט די פארם פון עלעקטריציטעט איז זעהר בעגרעניצט און געוואל-דיג קאסטבאר און דעריבער האט עס ווייט נישט געקאנט געהן. אט דער מיטעל צו פראדוצירען עלעקטרי עקזיסטירט נאך איצטער אין דער פארם פון די עלעקטרישע באטאריען, וואו צוריבעניע קויהלען פערנעהמען דעם פלאץ פון קופער. מען בענוצט זיי פאר עלעקטרישע גלעקלעך.

א לאנגע רייה פון עקספערימענטען האט פא-ראדעי דורכגעפיהרט און יעדעס מאל זיך אנגע-שטויסען אויף א נייער ענטוישונג. פאראדעי איז נישט אפגעשטאנען ביז דער עלעקטרישער שטראם איז ענדליך ארויסגעקראכען פון זיין בעהעלטעניש.

איצטער זענען אויף דער וועלט פאראן טוי-זענדער און טויזענדער עלעקטרישע סטאנציעס, וואס פראדוצירען צוזאמען א סך מיליאנען פערד-קראפט פון ענערגיע אין דער פארם פון עלעקטריציטעט. אין יעדער סטאנציע אזא זענען פאראן מאשינען, מען רופט זיי „דינאמא", אדער „גענעראטער".

און אט דעם פרינציפ, אויף וועלכען די דינ-אמאס, אדער גענעראטארען ווערען געבויט, האט מייקעל פאראדעי ענטדעקט, און דערפאר איז זיין נאמען אונשטערבליך.

מייקעל פאראדעי איז געווען א רעליגיעזער מענש און זיין גאנץ לעבען איז ער יעדען זונטאג געגאנגען אין קירך. ער איז אלט געווען א יאהר דרייסיג, ווען ער האט איין מאל בעגעגענט אין קירך א מיידעל, איז זי איהם שטארק געפעלען גע-ווארען און ער האט אנגעהויבען שרייבען בריוולעך פול מיט צארטע ווערטער. און מיט דעם מיידעל האט ער חתונה געהאט. קארגע פופציג יאהר האבען זיי געלעבט צוזאמען, און וואס טיפער אין לעבען, אלץ צארטער זענען געווען די ווערטער מיט וועלכע ער האט צו איהר גערעדט. און וואו ער איז געווען, איז זי געווען לעבען איהם, און וואס ער האט געטון, איז ביי איהר רעכט געווען.

קיין קינדער האבען זיי נישט געהאט. אויף דער עלטער איז פאראדעי געווארען שוואך אין געזונד און מעלאנכאליש און אויפגעגעבען זיינע ארבייטען, און זי, די שטילע פרוי זיינע, א"ז געשטאנען לעבען איהם, האט איהם געטרייסט און בערוהיגט און בעהאנדעלט ווי א מוטער. און ביז דעם לעצטען טאג פון זיין לעבען האט ער אנדערש צו איהר אדער וועגען איהר נישט גערעדט, ווי מיט די סאמע-צארטסטע ווערטער.

געשטארבען איז ער דעם 25. אויגוסט 1867, זיצענדיג אין זיין שטול אין זיין ארבייטס-צימער.

ל. בארדולין.

ערשטער יודישער קינאָ-פּיאָנער אין תּל-אביב

איינס פון די בעסטע בעצאָהלטע געשעפטען אין ארץ-ישראל איז היינטצוטאָג די קינאָ-אונטער־נעהמונג. עס איז איינע פון די אונטערנעהמונגען, וואָס טראָגען אריין די גרעסטע פּראָפיטען.

אָבער נישט אַלעמאָל איז די לאַגע אין דעם סאָרט אונטערנעהמונגען געווען אַזאַ, ווי זי איז איצטער. אויך אויף דעם געביט זענען געווען פּיאָנערען, וואָס האָבען איינגעפיהרט און אַרויפ־געאַרבייט די זאַך.

מיט אַ צענדליג יאָהר צוריק, איידער יו־דען האָבען אָנגעהויבען צו קומען אין גרעסערע פּאַרטיעס קיין ארץ-ישראל, איז נאָך קיין נויטווענ־דיגקייט אין קיין „קינאָ" נישט געווען. די אַראַ־בער האָבען נישט געוואוסט וואָס דאָס איז און זיי האָבען אויך מורא געהאַט פאַר דעם. זיי האָ־בען מורא געהאַט פאַר דעם פינסטערען זאַל, אין וועלכען עס טאַנצען-ארום שדים. זיי ד־האָבען מורא געהאַט און נישט געגאַנגען. די יודען זענען געווען קליין אין צאָל און זענען אויך געווען אַנדערש געשטימט, ווי זיי זענען איצט. זיי זע־נען געווען פיל ערנסטער, זייער אַרט דענקען איז געווען אַן׳אַנדערער: בויט מען אַ לאַנד — איז דאָס אַ הייליגער קרבן, און מען דאַרף נישט און מען טאָר נישט זיך אָפּגעבען מיט אַזעלכע זאַכען, ווי נאַרישע בילדלעך.

אָבער דאָך האָבען זיך דאַן געפונען יודען, וואָס האָבען פערשטאַנען, אַז נישט אייביג וועלען די אַראַבער מורא האָבען פאַר שדים און נישט אייביג וועט מען אַרומגעהן פערכמורעטע און ערנסטע אין ארץ-ישראל און ברענגען אַלערליי קרבנות. עס וועט קומען אַ צייט, ווען די אויפבוי־אַרבייט וועט טאַקע ווייטער אָנגעהן, אָבער די בויער וועט זיך וועלען הנאה האָבען פון עולם-הזה אויך.

משה אַבאַרבאַנעל איז געווען דער קינאָ-פּיאָנער אין תּל-אביב.

— שטאַמט איהר נישט פון דער בעריהמטער משפחה אַבאַרבאַנעל? זענט איהר פון וועלבען שטאַם? — האָב איך געפרעגט ה׳ משה אַבאַר־באַנעל.

— איך ווייס אַליין נישט, — האָט ער מיר געענטפערט, — מעגליך אַז יאָ. אָבער דערוויזען קאָן איך דאָס נישט.

אין יענע יאָהרען, מיט אַ יאָהר דרייסיג צוריק איז אין רוסלאַנד איינגעפיהרט געווען די בעריהמטע „פּראָצענט-נאָרמע" פאַר יודען. יודען האָבען געמעגט אָנקומען אין די רוסישע מיטעל־שולען לויט אַ געוויסען פּראָצענט. אין אונזער, געגענד, אין פּאָלטאַווישטשינע, איז דער פּראָצענט געווען נישט העכער פון פיר. דאָס הייסט אַז אויף יעדע הונדערט גוים אין שול האָבען גע־מעגט זיין בלויז פיר יודען. מיט גרויסע צרות האָט זיך מיר איינגעגעבען צו בעשטאַטען מיינע צוויי בנים. איינעם אין גימנאַזיע און דעם צווייטען אין קאָמערץ-שול. אין קאָמערץ-שול האָב איך געמוזט אויסהאַלטען אַ גוי אויף מיין חשבון, אַנדערש וואָלט מען מיין זוהן נישט געווען אריינגענומען.

— טרעפט זיך אָבער אַ געשיכטע, און דער גוי וועמען איך האָב אויסגעהאַלטען, האָט מעהר נישט געוואָלט לערנען. ער האָט בעסער געוואָלט פּאַשען חזירים. קריג איך אַ בריף פון דעם דירעק־טאָר, אַז היות „מיין" גוי איז אַרויס פון דער שול, מוז מיין זוהן אויך פערלאָזען די שול... איהר קאָנט זיך גאָרנישט פאָרשטעלען, ווי דאָס האָט מיך געקרענקט.

— צו יענער צייט האָבען זיך אָנגעהויבען פערשפּרייטען קלאַנגען, אַז אין תּל-אביב האָט זיך געעפענט אַ יודישע גימנאַזיע און אַז מיט די אַטעסטאַטען פון דער גימנאַזיע נעמט מען אָן אין אַלע אוניווערזיטעטען פון דער וועלט. האָב איך אָנגעהויבען איינצו׳טענה׳ן מיט מיין פרוי, אַז איך וויל אונזערע קינדער זאָלען זיך לערנען אין דער יודישער „הערצל-גימנאַזיע". אָבער, איהר ווייסט דאָך, אַ מוטער! אַזוי לייכט איז איהר צו שיידען זיך מיט איהרע קינדער און זיי אַוועקשי־קען אין מרחקים!! אָבער איך האָב גע׳פּועל׳ט. האָב איך זיך אויפגעהויבען מיט מיינע צוויי בנים און אַוועקגעפאָהרען קיין ארץ-ישראל.

— איך האָב אַ קוק געטאָן אויפ׳ן לאַנד, איז דאָס מיר געפעלען. איך האָב בעטראַכט די גימנאַזיע, — איז זי מיר אויך געפעלען. האָב איך אַהין אָפּגעגעבען מיינע צוויי בנים, געדונגען זיי אַ פּאַנסיאָן — און אַליין אָנגעהויבען צו טראַכ־טען, ווי פערבלייבט מען דאָ. דאָס איז געווען אַרום דעם צוועלפטען יאָהר. און דאַן זענען נאָך נישט געווען קיין געוואַלדיגע אויסזיכטען פאַר אַ יודען זיך איינצואָרדענען אין ארץ-ישראל. עס זענען אַזוי אַריבער עטליכע חדשים, און איך האָב אָנגעהויבען קריגען הארצרייסענדע בריף פון מיין פרוי, אַז זי בענקט נאָך די קינדער, אַז זי קאָן אָהן זיי נישט לעבען, אַז איך זאָל נעמען די קינדער און קומען מיט זיי צוריק. אָבער דאָס האָב איך נישט געוואָלט. האָב איך פאַרגעלייגט זי זאָל קומען אַהער און איך וועל פאָהרען צוריק קיין פּאָלטאַווע.

— מיר האָבען זיך געביטען מיט די יוצרות. אָבער מיין פרוי איז ארץ-ישראל נישט געווען געפעלען ווי מיר. האָט זי מיר באָמבאַרדירט מיט בריף, אַז זי וויל נעמען די קינדער און קומען צוריק. אָבער איך האָב נישט דערלאָזט. איך האָב ליקווידירט די געשעפטען, אָפּגענומען פאַר זיי אַ העלפט פון דעם, וואָס זיי זענען ווערט געווען, און אין בין אַליין געקומען אַהער. דאָס איז שוין געווען האַרט פאַר דער מלחמה.

— איך האָב אָנגעהויבען ווידער צו טראַכ־טען, ווי אַזוי קאָן איך דאָ מאַכען אַ לעבען מיט די קליינע פּאָר גראָשען, וואָס איך האָב מיטגע־בראַכט מיט זיך. פערשידענע געשעפטען האָט מען מיר פאָרגעלייגט. ווער עס האָט פאָרגעלייגט אַ פּרדס, ווער — עפּעס אַ קאָנפעקטען-פאַבריק ווען אַנדערע געשעפטען. אָבער פון די אַלע גע־שעפטען האָט זיך גאָרנישט אויסגעלאָזט. דערווייל איז דאָס ביסעל געלד שיטערער געוואָרען — און איך האָב דרינגענד געמוזט בעשליסען, וואָס צו טון. בעשליס איך נישט באַלד,— וועט זיין שלעכט.

האָט זיך צופעליגערווייז אונטערגערוקט אַ יונגערמאַן, וואָס האָט געקאָנט אַרומגעהן אַרום מאַשינען. ער האָט פריהער געאַרבייט ביי אַן׳ אַראַבער אין יפו. דער אַראַבער האָט געפרובט אַוועקשטעלען אַ ביהנע — ער האָט אַראָפּגעבראַכט מאַשינען און בילדער. אָבער ער האָט געבראָכען דעם קאָפּ אויף דער אונטערנעהמונג, ווייל עס איז נישט געווען קיין פּובליקום וואָס זאָל בע־זוכען ביהנעס האָט ער געוואָלט פערקויפען זיין גאַנצע אינסטאַלאַציע.

— איך האָב זיך בעראַטען מיט ה׳ דיזענ־גאָף׳ן, דעם מעיאָר פון תּל-אביב, און ער האָט מיך געראַטען איך זאָל קויפען דאָס געשעפט. ער האָט פאָראויסגעזעהען, אַז תּל-אביב וועט וואַקסען און זיך ענטוויקלען און עס וועט זיין אַ נויטווענדיג־קייט אין אַ ביהנע. ער האָט מיר אויך צוגעזאָגט די הילף פון שטאָדט-ראַט. און טאַקע אויף אייגער פון די שטאָדט-ראַט-זיצונגען איז בעהאַנדעלט געוואָרען אַט די פראַגע אויך, און עס איז בעשלאָסען גע־וואָרען צו געבען מיר אַט דעם שטיקעל פּלאַץ וואו די ביהנע שטעהט איצט, בחנם, עס איז אָבער גע־ווען אָפּגעגעבען בלויז אין אַרענדע, שפּעטער מיט פופצעהן יאָהר האָב איך דאָס געמוזט אָפּגעבען צוריק.

— אויף דעם שטיקעל פּלאַץ האָב איך גע־מוזט אויפשטעלען אַ בנין, וואָס זאָל קאָסטען אַ בע־וויסע סומע געלד. אָבער אַזוי ווי איך האָב קיין געלד נישט געהאַט, האָב איך פּאָרלויפיג אויסגע־שטעלט אַ פּראָוויזאָרישע געביידע, אַריינגעשטעלט אַהין די מאַשינען און אָנגעהויבען צו „אַרבייטען". די גאַנצע „אַרבייט" איז בעשטאַנען אין דעם, וואָס איין מאָל אין וואָך, פרייטאָג-צו-נאַכט, האָט מען געשפּילט. די געשעפטען האָבען זיך אַרויסגע־וויזען נישט אַזוי גוט, אָבער אַזוי ווי איך בין שוין אַריין אַהער מיט מיינע פּאָר גראָשענס, האָב איך עס געמוזט אָנהאַלטען, נישט איבערטרייבען, האָב איך חיונה דאָך געצויגען פון דעם.

ס. באַזיליאַנסקי

קאַטאַסטראָפע מיט אַן׳אַעראָפּלאַן אויף דער אַזיערע ס. מאָריץ (שווייץ)

Dr. med. H. ŁUBICZ

ספעצ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32
נעמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונד. זונטאָג פון 9—11 ביי טאָג.

אַדאָלף היטלער
און זיינע טעאָריעס

אַדאָלף היטלער איז געבאָרען געוואָרען אין יאָהר 1889 אין אַ קליין שטעטעלע אין עסט־רייך, אויף דער בייערישער גרענ׳יץ (בראַונאַו). זיין פאָ־טער איז געווען אַ צאָל - בעאַמטער. ער איז גע־שטאָרבען, ווען אַדאָלף איז אַלט געווען דרייצעהן יאָהר. דער טויט פון פאָטער, לויט די איבערצייי־גונגען אַ ליבעראַל („אַ וועלט־ביי־גער" — ווי עס שרייבט היטלער) האָט געווירקט דעצידירענדיג אויף דעם ווייטערדיגען לעבענסגאַנג פון אַדאָלפן.

פון זיין יוגענט אָן האָט אַדאָלף געשטרעבט זיך צו ווידמען דער קאַריערע פון אַ קינסטלער; דער פאָטער האָט פערלאַנגט, ער זאָל ענדיגען די רעאַל־שול און זיך אָפּגעבען מיט מלוכה־דינסט. גאָר גיך האָט אַדאָלף געקראָגען פרייע הענט. עס איז אויך געשטאָרבען די מוטער, איבערלאָזענדיג די משפחה אָן מיטלען צום לעבען.

היטלער טרעט אַרויס פון גימנאַזיע און לאָזט זיך אַוועק קיין ווין. די מאָלערישע שטודיען זאָל ער ענדיגען. גוטע אַקאַדעמיע האָט ער נישט געקענט. אויף דעם אַרכי־טעקטור־פאַקולטעט האָט ער נישט געקענט אָנקו־מען, נישט האָבענדיג קיין מאַטורע. היטלער נעמט פערדי־נען אַלס אַ שטובענמאָלער און אַזוי לעבט ער עטליכע יאָהר אין ווין. אויב דער מענש וועט ווערען דער גורם צו אַ וועלט־קאַטאַסטראָפע, וועט עס זיין אַ שטראָף, וואָס די מענשהייט צאָהלט אָפּ פאַר יענע יאָהרען, וואָס היטלער האָט פערבראַכט אויף די מאָלער־רעשטאַוואַניעס.

זיין לעבען האָט היטלער בעשריבען אין זיין צוויי־בענדיגען בוך „מיין קאַמף". אין דעם ווערק פעהלען נישט קיין נודנע און אומזיניגע טעאָריעס, אָבער די ביאָגראַפישע בעשרייבונגען זענען אינטע־רעסאַנט, הגם היטלער פעהלט ליטעראַרישער טאַ־לאַנט. דאָס איז אַ מענש נישט קיין נאַרישער, פערליבט אין דער איגענער פערזאָן, אַ שלעכטער, אַ בוקם ונוטר און אַמביציעז אָן אַ גרענעץ. מיר דוכט זיך, אַז מען קען איהם האַלטען פאַר אַ אויפ־ריכטיגען און אונאַריגענוציגען. די אַלע שטריכען צוזאַמען שאַפען פון איהם אַ פאַנאַטיקער — אַ בע־גריף אַ געבוג אומקלאַרער, איך ווייס נישט, צי איז היטלער פאָפּולער צווישען די איגענע און נאָהענטע, ווי דאָס איז געווען צווישען די באָלשעוויקעס לענין וועלכער האָט פעסטגעהאַלטען די פּאַרטיי און אָבער גלייכצייטיג געווען פאַר די איגענע „איל׳איטש". היט־לער טויג נישט פאַר הער ראָלע פון אַ „איל׳איטש". עס איז פסיכיש גיכער נאָהענטער צו טראָצקי׳ן, צו וועמען ער קומט, פערשטעהט זיך, נישט אין הלכות טאַלאַנט און פעהיגקייטען, חוץ הער אָרגאַני־זאַטאָרישער פעהיגקייט. איך בעמיה זיך צו זיין אינ־גאַנצען אָביעקטיוו און האָב נישט קיין שום פּאָ־ליטישע כוונות — דערלויב איך מיר דעריבער אויסצודרוקען די מיינונג, אַז היטלער איז נישט קיין דורכשניטליכער מענש. בלויז איהם איז גע־לונגען צו שאַפען אין דייטשלאַנד אַזאַ גרויסען לאַגער. ס׳איז אַ טרויעריגער פאַקט, אָבער דאָך אַ פאַקט — היטלער שאַפט געשיכטע.

אָנטלאָפען פון דער עסטרייכישער מיליטער־פליכט איז היטלער אַוועקגעפאָהרען קיין מינכען. דאָרט האָט איהם פערכאַפּט דער מלחמה־אויסברוך, ער טרעט אריין אין דייטשען מיליטער אַלס פרייווי־ליקער, איגענטליך האָט ער זיך געדאַרפט אומקעה־רען קיין עסטרייך און אַריינטרעטען דאָרט אין דער אַרמעע. היטלער בעהויפּט, אַז איהם האָט זיך נישט געוואָלט דינען אין דער אַרמעע פון אַ לאַנד, וואָס איז שוין דאַן געווען אָנגעצייכענט דורך דעם גורל. היטלערס געגנער זאָגען, אַז איהם האָט מעהר אימ־פּאָנירט די ראָלע פון „אַ פרייוויליקען" אין דער דייטשער אַרמעע, איידער די געצוואונגענע מילי־טער־פליכט אין עסטרייך, וואו מען וואָלט איהם געהאַלטען פאַר אַ נישט זיכערען פערזאָן. אין יעדען פאַל איז עס נישט קיין גרויסע עבירה. אויפ׳ן פראָנט האָט זיך היטלער גוט געהאַלטען. געווען פערוואונדעט און פערסמט פון די גיפטיגע גאַזען. ווען ער איז נאָך געווען אין שפּיטאָל, איז אָנגעקומען די ידיעה וועגען שלום. היטלער בעשליסט גלייך „מיט יודען דאַרף מען נישט פּאַרלאַמענטירען. כ׳מוז ווערען אַ פּאָליטישער טוער".

ער האַסט יודען, סאָציאַליסטען און פראַנקרייך און נישט נאָר זיי. ער האַסט אויך רוסלאַנד. דאָס רוסישע פאָלק איז — לויט זיין מיינונג — אַ נידער־דריקערע ראַסע, וואָס איז פערמשפּט אונטערצוגעהן. רוסלאַנד איז. לויט היטלערס מיינונג אַ פּראָדוקט פון דייטשען גייסט. „די רוסישע מלוכה־אָרגאַניזאַציע איז נישט קיין פּראָדוקט פון מלוכה׳שער פּאָליטי־שער טעטיגקייט פון סלאַווישען עלעמענט. זי איז אילו־סטרירט גיכער די שעפערישע דייטשע טעטיגקייט צווישען אַ נידעריגערער ראַסע. נידעריגע פעלקער, בראש פון וועלכע עס זענען געשטאַנען דייטשען אַלס אָרגאַניזאַטאָרען און פיהרער, האָבען אָפט גע־שאַפען מעכטיגע מלוכה׳שע אָרגאַניזמען. איצט זע־נען די דייטשען אין רוסלאַנד פערניכט געוואָרען, מוז דעריבער רוסלאַנד אונטערגיין". „דער סוף פון דער יודישער הערשאַפט אין רוסלאַנד וועט גלייכ־צייטיג זיין דער סוף פון רוסלאַנד אַלס מלוכה". איך ציטיר די פסעוודאָ־פילאָסאָפישע בבא־מעשיות פאַר די, וואָס ענציקען זיך מיט׳ ןשעפער פון דער ראַסען-בעוועגונג (עס זענען דאָ אַזעלכע אויך).

היטלער האַסט אויך די „אינטעליגענטען". אין אַ קאַפּיטעל פון זיין ווערק בעשרייבט ער די גרינג־שעצונג, וואָס מען האָט איהם אַרויסגעוויזען אַלס אַ מענשען אָן העכערער בילדונג. פון די זייטלעך פון בוך שלאָגט אַ אָפּעטער, אומבעהאַלטענער צאָרן. דערין קען מען אויך געפינען איינעם פון די כאַראַק־טער־שטריכען פון דער היטלעריסטישער בעוועגונג. איצט בעמען אין איהם אַנטייל פיל „דאָקטורים פון פילאָסאָפיע", אָבער אין אָנהייב פון זיין ענטוויק־לונג האָט דער היטלעריזם געהאַט גאָר אַן׳אַנדער כאַ־ראַקטער. פּאַדערעווסקי האָט אַמאָל בעצייכענט דעם באָלשעוויזם אַלס אַ „בונט פון מענשען, וואָס בוצען נישט קיין צאָהן־בערשטלעך". בענוצענדיג זיך מיט דער מעטאַפאָרע קען מען זאָגען, אַז דער פרייער היט־לעריזם איז געווען אַ בונט פון האַלבאינטעליגענטען קעגען אינטעליגענטען.

רוסלאַנד האָט אויף איהר רעוואָלוציע גע־וואַרט הונדערט יאָהר און געקומען איז זי אומגעריכט. אין דייטשלאַנד האָט מען זיך נישט גערעכענט ערנסט מיט דער מעגליכקייט פון אַ רעוואָלוציע־אויסברוך. ווען די מלחמה, וואָס האָט געבראַכט צו דער רעוואָלוציע, וואָלט זיך ווייטער געצויגען וואָלט דייטשלאַנד אומגעקומען, אָבער די מלחמה האָט זיך פער־ענדיגט אין ערשטען טאָג פון דער דייטשער רעוואָ־לוציע.

די מלחמה־אָפּעראַציעס האָבען זיך פערענדיגט. עס האָבען זיך אָנגעהויבען די רעוואָלוציאָנערע קאַמ־פען. במשך פון 10 טעג האָבען אין דייטשלאַנד אַבדיקירט פינאונצוואַנציק מאָנאַרכען. זיי האָבען אַב־דיקירט אויס פערשידענע טעמים, אויב נישט פּאָלי־טישע, ניט פסיכאָלאָגישע. וו להעלם אין אָנגעפאַה־רען קיין האָלאַנד, וואָס עס קען איהם עד־היום נישט מוחל זיין אַ גרויסער טייל דייטשע בירגער. דער זאַקסישער קעניג האָט אויגעלאָזט אַ מאַני־פעסט, וואו ער זאָגט מעהר־ווייניגער אַזוי: „גייט געזונט, טוט זיך, וואָס אייך געפעהלט". אומגעפעהר אַזוי האָט אויך געשריבען אין זיין מאַניפעסט דער קעניג פון ווירטעמבערג. ער האָט בלויז צוגעגעבען, אַז ער טראַכט אַפילו נישט אויפצוהענגען אַ רויטע פאָהן איבער זיין פּריוואַטער דירה. אַנדערע מאָ־נאַרכען האָבען נישט אַרויסגעוויזען אַזויפיל הומאָר, וואָס זייערע אונטערטאַנען וואָלטען סיי־ווי־סיי נישט אָפּגעשאַצט; די אונטערטאַנען, וואָס האָבען אַ נאָמען געגעבען זייערע רעגירונגען „ראַט פון פאָלקס־קאָ־מיסאַרען" און האָבען אָרגאַניזירט „ראַטען פון אַר־בייטער, פּויערים און זעלנער". דאַנטאָן האָט נאָכ־געמאַכט גראַקכוסן, טראָצקי — דאַנטאָנען, האַאַזע — טראָצקין. די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטען האָ־בען אָבער גיך אַראָפּגעוואָרפען פון זיך די רעוואָ־לוציאָנערע מונדירען פון סאָוויעטישען טיפּ. האַאַזע איז אַגעטאַטען געוואָרען (סאָציאַל־דעמאָקראַט, ער־שטער פּרעזידענט פון דייטשלאַנד) האָט בעוויזען זיבע מעלות פון אַ קלוגען מאַן: שיידעמאַן האָט געאַרבייט, ווי ער האָט נאָר געקענט — „ער האָט געקענט וועגען אַל קרעיעו און געקענט אויף אויס־ווייניג אַ סך רעוואָלוציאָנערע לידער", ווי עס שרייבט וועגען איהם איהאַניש דער ענגלישער פּובליציסט דזשאָרדזש יונג. די געהיימע פערשטענדיגונג צווישען עבערטען און גענעראַל גרענערן, די סאָציאַלדעמאָקראַטישע און די ליניע־אָפיצירען האָבען נישט דערלאָזט אין דייטשלאַנד דעם באָלשעוויזם.

(ווייטער קומט).

ניַיער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניַיער פאלקסבלאט

מאנטאג
6
ו
שבט תרצ"ג

פעברואר

זון-אויפגאנג 7.16
זון-אונטערגאנג 4.24

צוגאב-פּאָבאָר

(א) דעם 15־טען פעברואר הויבט זיך אן אמטירען אויף אל. קאשטשושקי 21 א צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 1. עס דארפען זיך שטעלען די פאבאראָווע פון די יאהרגענג 1911 און עלטערע וועלכע זענען ביז איצט נישט געשטאנען פאר דער קאמיסיע, האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער־פליכט, און וואוינען אויף די שטחים פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי־קאמיסאריאטען און האבען בעקומען אויפפאָדערונגען פון דער שטאט־סטאראסטווע.

מיטוואך דעם 16 פעברואר דארפען זיך שטאלען פאר דער קאמיסיע פ.ק.או. לאדז 2 די פאבאראווע פון יאהרגאנג 1911 און עלטערע וועלכע וואוינען אויף די שטחים פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליציי־קאמיסאריאטען.

גאז-טאריף זאל ביליגער ווערען

(2) אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע ווערט איצט בעטראכט דער פארשלאג ביליגער צו מאכען דעם גאז־טאריף אין די באהענטסטע טעג זאל שוין וועגען דער פראגע אנגענומען ווערען אן ענדגילטיגען בעשלוס.

שרפות

(2) בעכטען איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער פאבריק פון כעניצינסקי און קאלושינער, גדאנסקא 80, די פייערלעשער איז געלונגען דאס פייער איינצולעשען אין משך פון איניגע שעה.

א צווייטע שרפה איז בעכטען אויך אויסגעבראכען איז דער וואוינונג פון יעקב צוקערמאן, פילסודסקיעגא 35. די ארויסגערופענע פייערלעשער האבען דאס פייער לאקאליזירט און נישט דערלאזען צו קיין גרעסערע שרפה.

ראנדע-וואו פון די לאדזער בעל-הבית'טעס

אין קאנסום צוליב דער ווייסע וואך

די פראקלאמירטע דורך דער דירעקציע פון איינציגען אין אונזער שטאט וואר־ען־הויז קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור (ראקיטשינער 54 צופאהר מיט די טראמוואי'ען 10 און 16) ווייסע וואך האט ארויסגערופען אין אונזער שטאט די פעראשטענדליכע פעראינטערעסירונג און סענסאציע. אהן איבערשאצונג קען מען זאגען, אז דער קאנסום האט זיך רייצענד פערוואנדעלט אין שעהנע קינסטלערישע איינגעארדענטע סאלאנען. די רעוואלוציע פון דער ווייסער וואך איז אייגענטליך נישט די שעהנע דעקאראציע נאר די רעקארד־ביליגע פרייזען וואס דער קאנסום פערקויפט: טיש־בעדעק, טישטיכער, סערוועטקעס און בעט־געוואנד, קאפעס, לייליכער, ציכלעך, דאמען, הערען און קינדער־וועש, טאג און נאכט־העמדער, פיזשאמעס, קעלנער, טאשען־טיכלעך פון די פיינסטע סחורות און עלעגאנטסטע מוסטערען.

אויך די בעקאנטע מיט זייער העכסטער קוואליטעט ווידזעווער אויסארבייטונגען, הויפטזעכליך א. ק. אויך רעשטלעך, בראק און סעקונדא. אלזא די לאנג ערווארטעטע ווייסע וואך וועט זיין די איינציגע געלעגענהייט פאר די בעלי־הביתטעס איינצוקויפען זיך ווייסוואַרג צו שפאט ביליגע פרייזען.

הילף-אקציע פון דער פאליציי

פאר ארבייטסלאזע און ארימע בעפעלקערונג אין לאדזער וואיעוואדזטווע

לויט'ן מוסטער פון פערגאנגענעם יאהר, איז אויך היי-יאהר די פאליציי צוגעטרעטען צו א ברייטער הילף-אקציע פאר ארבייטסלאזע און ארימע.

פערגאנגענעם יאהר, האט די פאליציי אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע, אדורכגעפיהרט א ברייטע אקציע, זאמלענדיג 3 טויזענד זל. א חודש. פאר דער סומע איז איינגעקויפט געווארען ערד, און עס ווערט געבויט א זומער-קאלאניע און אין משך פון ווינטער, האט די „ראדושינא פאליצינא“ געעפענט א גאנצע רייה קוכען פאר קינדער אין א גאנצע רייה פראווינץ-שטעט.

איצט האט דער ג. וואיעוואדע יאשטשאלט זיך געווענדעט צום פאליציי-קאמענדאנט פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע מיט א בקשה, פארצוזעצען די וויכטיגע הילף-אקציע פון דער פאליציי.

א דרייסטע גנבה אויף פּיעטריקאווער 17

(א) אויף פיעטריקאווער 17 געפונט זיך דער הורט-סקלאד פון באנוועל-אויסארבייטונג פון דער פירמע אברהם הערש שווארץ. ווען הערש איז אין דער פריה געקומען אין געשעפט אריין האט ער בעמערקט, אז עס פעהלט א גרעסערע צאל סחורות באלד האט זיך ארויסגעוויזען, אז עס איז אויסגעפיהרט געווארען דארט א גנבה. ביינאכט האבען זיך גנבים אריינגעקריגען אין לאגער אריין דורכ'ן סופיט. די גנבים ד־האבען אויסגענוצט, וואס די וואוינונג איבער'ן סקלאד שטעהט לעדיג, האבען זיי זיך אהין אריינגעכאפט, אויסגעבויערט א לאך אין דער פאדלאגע וואס גרעניצט זיך מיטן סקלאד און אזוי ארום האבען זיי זיך אראבגעלאזען אין דעם לאגער אריין און אויסגעפיהרט די גנבה.

ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, האבען די גנבים געארבייט מיט די נייעסטע מכשירים. די גע'גנב'טע סחורות האבען זיי אוועקגעפיהרט אויף א וואגען, וואס איז געשטאנען און געווארט אויף זאכאדניא גאס.

די גנבים האבען אויך אויפגעבראכען די קאסעטקע און צוגענומען 1800 זל. מזומן. די גנבים האט מען נאך נישט געכאפט.

רעפעראט פון דעפ. י. גרינבוים

וועגען דער לאגע פון יודען אין פוילן און די סיטואציע אין ציוניזם

מיטוואך ווערט אין לאדזער „פילהארמאניע“ האלטען א רעפעראט דער עהרען - פרעזידענט פון דער ציוני. ארגאניזאציע אין פוילען דעפ. יצחק גרינבוים א. ד. ט. „די פאליטישע און עקאנאמישע לאגע פון די יודען אין פוילען און די סיטואציע אין ציוניזם און אין א"י“.

דער רעפערענט, וועלכער איז זעהר בעליבט ביים נאציאנאלען יודענטום האט לעצטענס, ווי בעוואוסט, פערבראכט אין פראנקרייך און האט דארט אויפגעוועקט די האלב - אסימילירטע פראנצויזישע יודען צו א נאציאנאל-ציוניסטישע אקטיווע טעטיגקייט.

דעפ. גרינבוים'ס רעפעראט האט ארויסגערופען גרויס פעראינטערעסירונג אין אונזער שטאט.

בעפעלקערונג אין לאדזער קרייז פערקלענערט מיט 50 טויזענד נפשות

אבער די שטייערען בלייבען די זעלבע

לויט דער לעצטער פאלקסצעהלונג, האט דער לאדזער קרייז געהאט א בעפעלקערונג פון 163 טויזענד נפשות. ארפרעכענענדיג איצט זגערזש און כאיני (50 טויזענד נפשות), וועט אונזער קרייז איצט צעהלען נאר 113 טויזענד נפשות.

צוליב וואס די שטייער-קראפט וועט בעדייטענד אפגעשוואכט ווערען, מחמת די פערקלענערטע צאהל בעפעלקערונג וועט מוזען טראגען דעם זעלבען הויך פון די שטייערען ווי ביז איצט.

דערהרגעט זיין שוואגער

(א) דער פויער יאנעק קובאצקי פון דארף וויעראש, איז אהיימגעקומען אין א שכור'ן צושטאנד און האט גענומען שלאגען זיין ווייב און אויך דעמאלירען ס'מעבעל אין שטוב. גראד איז אין שטוב אויך געווען זיין ווייבס ברודער יאן סולעש, וועלכער האט געפרובט בערוהיגען זיין שכור'ן שוואגער.

יאנעק האט אבער געכאפט א פלעט-אייזען און עס געווארפען יאן. דאס אייזען האט יאנ'ען געטראפען אין קאפ און ער איז געפאלען טויט אויפן ארט.

דער שכור'ער מערדער איז ארעסטירט געווארען.

אויטא-קאטאסטראפע

2 לאדזער פאסאזשירען פערוואונדעט

(2) אין דארף באינא, נעבען פיעטריקאוו, איז אריינגעפאלען אין א גרוב א טאקסובקע, וועלכע איז געפאהרען פון לאדז. די טאקסובקע איז צושמעטערט געווארען און די צוויי לאדזער פאסאזשירען מיכאל ביאלאבושעסקי, באטשנא 7 און קורט מערק, פיאסעטשנא 12, זענען פערוואונדעט געווארען.

אין א שווערען צושטאנד זענען ביידע פערוואונדעטע אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל אין פיעטריקאוו.

געגרינדעט אנ' „עזרה“ - קאמיטעט פאר חלוצים

אין לאקאל פון „ויוא“ איז פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג פון אנגעזעהענע געזעלשאפטליכע עסקנים וועגען שאפען א קאמיטעט צו העלפען די חלוצים-קבוצים אין לאדז.

ד"ר א. טארטאקאווער וועלכער שטעלט זיך בעזונדערס אפ אויפ'ן קבוץ־באראכאוו און ווייזט אן אז דער קבוץ האט צוואנציג אפטיילונגען אין גאנץ פוילען, מיט חלוצים, וואס מאכען דורך א הכשרה די לאדזער אפטיילונג וואס עקזיסטירט אינגאנצען 8 חדשים, צעהלט 80 חלוצים, עס פעהלט זיי אבער ארבייט, און הגם עס געפינען זיך צווישען זיי גוט קוואליפיצירטע און געענדיגטע פאך־מענער, ווי שוסטער, שניידער, וועבער־מייסטער, סטאלער, שלאסער און וועש־נייהערינס, זענען איבער 60 פראצענט ארבייטסלאז.

— נישט נדבות — זאגט דער רעדנער — פערלאנגען די חלוצים פון אייך, זיי ווילען ארבייט.

אויף דער איניציאטיוו פון פרעזעס ה' אשר קאן, איז אין „בני ברית“ געשאפען געוואר'ען א פאנד אויף איינצוקויפען מאשינען פאר די לאדזער חלוצים.

ה' ל. לעווין האלט אז ווען די לאדזער אינדוסטריעלער וואלטען נישט געווען אזאטיש אין זיך מעהר פעראינטערעסירט מיט'ן קבוץ, וואלטען די חלוצים נישט געדארפט הונגערן.

נאך א לענגערע דיסקוסיע ווערט בעשלאסען צו גרינדען א „עזרה“־קאמיטעט לויט'ן מוסטער פון גאליציען.

אין קאמיטעט זענען אריין די ה"ה: ד"ר. בראנדשטעטער, ד"ר מ. ברוידע, ד"ר שוויג. ד"ר רידער, אדוו. ד"ר טייטעלבוים, פרוי דענטיסטין מלכה רעזניק, מ. רייבענבאך, ד"ר א. טארטאקאווער, איבזש. ליפשיץ און אנד.

מוזיקאלישע נאטיצן

ישראל אלטער-קאנצערט

א וואקאל-קינסטלער פון גאטס-גענאד און נאך א גרעסערער קאנצערט-קינסטלער, וואס קאן יעדען צוהערער אריינברענגען אין רעליגיעזען עקסטאז, זיין צום הארצען געהענדיגער, זיס-זינגענדיגער טענאר, בעשטראהלט מיט ליכטיגע שטראהלען, מאכט ווארים און ליכטיג די געמיטער פון די צוהערער, גלייך נאך די ערשטע טענער. אלטער זינגט, - מען הערט און מען ווערט בעצויבערט, ווייל אלטער זינגט נישט ווי מען פערשטייט עס אין געוועהנליכען זין פון ווארט, נאר ער דריקט אויס דאס העכסטע, וואס א יודישע נשמה פיהלט אין דער העכסטער קונסט – אין דער מוזיק. אלטער לאזט רעדען די דהארציגע געזאנג-שפראך, דיקטירט פון א יודיש געפרובט הארץ. מיט דעם אינערליכען ברען פון א גרויסען מיזיקער, מיט הויך מוזיקאלישע קולטור, און נאך העכערע געזאנגקונסט, מיט שטויגענדיגער טעכניק און צארטע איפערגאנגען פון „פיאנא“ צו „פארטא“ און פערקעהרט, פון וואס, די ווי פון גאלד בעגלאנצטע שטימע, בעקומט אזא הארציג פילירען און וויבריערען, בעזונדערס אין „מעצא וואצא“ ד. ה. אין האלבשטימע – און מען הערט מיט פערכאפטען אטעם די זינגענדיגע שפראך, וואס דרינגט אריין אין די טיפע-טיפענישען פון אונזער פיהלען, מען הערט אין אלע ארטען געזאנג (קלאסישע: עליאש פון הענדעל און הלויה פון הימעל) דעם מייסטערזינגער. נישט נאר מען הערט, נאר מען ווערט מיטגעריסען און מיטגעצויגען אין לאבירינט פון פארבען-פראכט ווערקלונג און פיהלען: אם ווערט מען בעלעבט און אט איז מען אין אומעט געזונקען, אט לאכט מען און אט וויינט מען – ווי דער מייסטער וויל. אזא קראפט בעזיצט דער גאטגעבענשטער זינגער; ער רעגירט ממש מיט אלע אונזערע חושים, און בעהיט דער הימעל, ווען עס לעגט זיך א קרומע ליניע אויפ'ן קינסטלער'ס נעזיכט, און די שטימע הויבט אן דונקעל צו ווערען, און הויבט אן צו „אכצען“ (רבונו של עולם, הבט משמים) דאן... א, דאן קורטשעט זיך ביי אונז די נשמה, אזוי ווי זי וואלט, פון צער און שמערץ, ווערען פון און אין זיך בעהאלטען, דאן בעווייזט זיך ביי מאנכע צוהערער אויך א טרעהר... דאס איז די מאכט און קראפט פון אנ'אמת'ן קינסטלער, און דאס איז ישראל אלטער.

D—ski

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5– 9 אוונד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

טעאטער „סקאלא“, שרודמיעסקא 15.
גאסטשפילען פון וועלט-בעריהמטען ארטיסט
ד"ר פאול באראטאוו
צוזאמען מיט זיין ערשטקלאסיגען אנסאמבל.
היינט! מאנטאג, 9 אוונט היינט!
פאפולערע פארשטעלונג
פרייזן פון 60 גר. ביז 2.20
דער פאטער
פון א. סטרינדבערג.
מארגן, דינסטאג, 9 אוו. פרעמיערע!
נחת פון קינדער
לעבענסבילד אין 4 אקטען פון י. גארדין.
בילעטן צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

א „גאסט פון אמעריקא" ברענגט א „פעקעל"

און שיקט אנ'אלטען ייד זוכען א קוזין, וואס וואוינט אין... „באנק פאלסקי"

ווי אזוי א לאדזער סוחר האט זיך געלאזט „באביערען" פון א ראפינירטען אפעריסט

נישט דעם ערשטען מאל, קומט אונז אויס צו שרייבען און צו ווארענען פאר א חברה אפעריסטען, וואס זוכען אויס אלטע פאר-פעלקער, וואס האבען קינדער אין אויסלאנד און ברענגען זיי מכלומרשט „גרוסען" מיט „פעקלעך", און דער סוף איז, אז זיי אפערירען די מענשען, צונעמענדיג ביי זיי געלד.

דאסמאל האט אונז פאל די טעג געטראפען מיט אנ'אלטען לאדזער פיפיגען סוחר, וואס שמ'ט פאר א זעהר קלוגען ייד.

די מעשה איז אזוי געווען:

צום געוועזענעם סוחר ד. (וועלכער לאדזער סוחר איז היינט נישט א „געוועזענער!"...) אויף בזשעזשינער גאס, איז די טעג געקומען אנ'עלעגאנטער בחור מיט א פאר ברייטע פלייצעס, מיט א ראזירטע „טראמבע", מיט א פעטען קארג. געהאלטען האט ער א לעדערנע טעקע און געראוכערט האט ער אנ'אויסלענדישען ציגאר.

— דא וואוינט מיסטער ד. — האט דער בחור געפרעגט אויף א צעבראכענעם יודיש געמישט מיט א געפאנפעטען ענגליש.

דער אלטער ד. מיט זיין יודענע, וועלכע לעבען איצט „דושאר ז'באבאן", דערזעהענדיג דעם דאזיגען „בעל-גוף", האבען זיך אויפגעשטעלט, און דערהערענדיג דאס ווארט „מיסטער", האט דער אלטער ד. באלד פארשטאנען, אז דאס איז נישט קיין פשוט'ער בשר ודם — אז דאס איז מסתמא א גאסט מעבר לים, פון דער „גאלדענער מדינה". הייסט עס, וואו זיי האבען צוויי זיהן.

— מיסטער ד. האט דער „אמעריקאנער גאסט" געזאגט מיט א באסאווע שטים — איך קום נאר וואס פון ניו-יארק, איך האב א גרוס פון אייערע קינדער דעיווי און הארי.

א גדולה און א שמחה, דער אלטער ד. מיט דער יודענע האבען זיך גענומען פארען ארום דעם גאסט. דער אלטער האט איהם אראפגעצויגען דעם מאנטעל, און די אלטע האט איהם דערלאנגט ווארים וואסער מיט שמעק-זייף, ער זאל זיך ארומוואשען.

— טייערער, ליבער גאסט, משיח'ן זאלט איהר ענטגעגען געהען, א נייע נשמה האט איהר מיר אריינגעזעצט — האט די אלטע, ד.'ס ווייב געהאלטען אין איין רעדען און איהם אנגעווינשען דאס לאנגע לעבען.

— אפשר וועט איהר עפעס טועם זיין? איהר קומט דאך פון אזא ווייטער נסיעה — איז דער אלטער ד. צו איהם צוגעשטאנען.

מ'האט דערלאנגט זיסען שנאפס, ווימפעלעך-ווין און לעקעך, איינגעמאכץ פון פאמעראנצען-הויט.

— עסט, עסט, דאס איז אלץ „סוואיסקע" ארבייט — האט זיך די אלטע, ד'ס ווייב ביי איהם געבעטען, און דער גאסט מיט דער גלאטיגער טראמבע, האט זיך נישט געלאזט בעטען און געהאקט אויף אלע באק-ציין, ווי נאך א קרענק, און דערביי האט ער דערצעהלט פון זיינע קאלעגען, ד'ס קינדער דעיווי און הארי, סארע טייערע און גוטע מענשען זיי זענען, ווי זיי קענען איינער אהן דעם אנדערען נישט לעבען, און דערביי האט ער דערצעהלט, אז ער האט פאר זיי, פאר דעם אלטען פאר-פאלק, הייסט עס, א „פעקעל" מלבושים און וועש, וואס דעיווי און הארי האבען פאר זיי איינגעקויפט. אז דאס פעקעל געפינט זיך אויף דער לאדזער צאל-קאמער, און ער וועט טאקע באלד מיט'ן אלטען ד. צופאהרען צום צאל-אמט עס אפנעהמען.

די אלטע לייט האבען זיך שטארק דערפרעהט פון דעם אלעם, וואס ער האט דערצעהלט, און געדאנקט און געלויבט השי"ת, וואס זיי זענען געבענשט געווארען מיט אזעלכע טייערע, ליבע קינדער, וואס געדענקען אין טאטע-מאמע.

נו, מיסטער ד. האט דער „גאסט פון אמעריקא" א זאג-געטון אויף חצי יודיש און חצי ענגליש, נאכדעם ווי ער האט שוין אלץ וואס ס'איז געווען אויפ'ן טיש געהאט אראפגערוימט — איצט וועלען מיר צופאהרען צום צאל-אמט אפנעמען ס'פעקעל.

ביידע זענען זיי אראפ אין דער גאס, אויפגעזעצט זיך אויפ'ן טראמוויי. דער „אמעריקאנער" האט גענומען 2 בילעטען מיט „פשעשאדקעס" אויף דער „שעדעמנאסטקע", וואס געהט צו דער לואיזע גאס, וואו ס'געפינט זיך דער צאל-אמט.

פאהרענדיג אויפ'ן טראמוואי האט דער אלטער דערצעהלט דעם גאסט וועגען קריזיס אין לאדז. ווי אזוי ער איז מיט עטליכע יאהר צוריק געווען א גרויסער סוחר, געפיהרט גרויסע געשעפטען, וואסער גוטער נאמען ס'איז איהם געבליבען אין די סוחרישע קרייזען, און א דאנק זיין בעשיידען לעבען און דאס, וואס זיין פרוי איז פון תמיד אן געווען א זעלטענע איינבערענגערין, איז איהם נאך היינט געבליבען א פוזענד זלאטיס אין באר, וואס ליגט ב האלטען אין דער זילבערנער אתרוגים-פושקע, און פון דעם געלד ריהרט ער נישט — זאל עס ליגען אויף ווי ס'מאכט זיך...

ביים איבערוועצען זיך אויף רוג פיעטריקאווער און בענעדיקטע, האט זיך דער „גאסט" פלוצלינג א כאפ-געטון — ער האט ביי זיינעם א קוזין בערענשטיין, אויף אל. קאשטשושקי 14, איבערגעלאזט זיין פארטפעל, ער האט דערום געבעטען דעם אלטען ד. ער זאל צוגעהען צו זיין קוזין נאך זיין פארטפעל, און ער וועט גאר צוגעהען טעלעפאנירען צו א פריינד.

דער אלטער ד. האט גערן אנגענומען די שליחות. ער איז אוועק אויף אל. קאשטשושקי 14, און דער „גאסט פון אמעריקא" האט א כאפגעטון א טאקסובקע און גלייך אוועק אין ד.'ס וואוינונג.

פרוי ד. האט דער „אמעריקאנער גאסט" געזאגט צו דער אלטער, אייער מאן האט געבעטען, איהר זאלט ארויסנעמען פון דער זילבערנער אתרוגים-פושקע 150 זל. ווייל איך בעקום נישט אפגעטוישט קיין הונדערט דאלאר-שטיק, און די 150 זל. דארף מען בעצאהלען צאל פאר'ן פעקעל.

— אך מיט'ן גרעסטען כבוד — האט די אלטע געזאגט, האט ארויסגענומען פון דער אתרוגים-פושקע 150 זל. און דערלאנגט דעם „אמעריקאנער".

דער אלטער ד. איז דערווייל צוגעגאנגען אויף אל. קאשטשושקי 14.

— וואס איז דאס? אלעי קאשטשושקי 14 איז דאך גאר די „באנק פאלסקי"!!

דער אלטער ד. איז געבליבען שטעהן א צוטומעלטער — וואס איז דאס? איהם איז אבער איינגעפאלען א געדאנק. אז מסתמא האט ער פערהערט — אפשר נומר 40. אבער אויך אויפ'ן נומער 40 האט ער אזא נאמען נישט געפונען.

דעם אלטען ד. איז די מעשה באלד אויסגעקומען פערדעכטיג. ער האט זיך אויפגעזעצט אויפ'ן טראמוואי, און אהיימגעפאהרען.

דא האט זיך דער אלטער דערוואוסט, ווער ס'איז געווען דער „אמעריקאנער גאסט", ווער ער האט זענען אנגעפרעסען אויפזועצדיג, און [illegible] ער [illegible] געפאלען א קרבן פון א ראפינירטען שווינדלער.

איצט האט נעבעך דער אלטער סוחר און קלוגער ייד גרויס עגמת-נפש, נישט אזוי ווייט פון די 150 זל. ווי פון דעם, וואס ער, דער קלוגער ד. האט זיך געלאזט „גאביערען" פון א שווינדלער.

—ס.

היינט און פאלג. טעג!
פרעכטיג פילממייסטערווערק
פון געניאלען S. Van DYKE א. ג.
נאכט-געריכטען
זיטען-דראמע, וואס אילוסטרירט דאס לעבען פון דער אריסטאקראטיע פון דער אונטערוועלט. אין די הויפט-ראלען:
PHILIPS HOLMES
ANITA PAGE,
LEWIS STONE
נעכסטער פראגראם: „ראספוטין"
מיט CONRAD VEIDT
אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג. שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג
פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער. הנחה-בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען
דער זאל איז שטארק בעהייצט.

גוט מארגען!

מ'בענשט „שלג"...

האבען מיר יודען עס א מזל — אז נישט געדאכט זאל עס ווערען!

דאס מינדסטע ביסעלע עולם-הזה, לאזט מען אונז נישט בעקומען, טאמער האבען מיר אמאל אין א יובל א מכביאדע, ווערט פון דער מכביאדע — א „מכה-באדע"!...

טאמער האבען מיר, יודען, געוואלט ווייזען דער וועלט, אז א חוץ שלאגען מלקות, קענען מיר אויך שלאגען... רעקארדען; א חוץ טאנצען א מצוה טענצעל, קענען מיר אויך טאנצען אויפ'ן אייז; א חוץ מאכען הבדלה, קענען מיר אויך מאכען... א טומעל אין דער וועלט — טאמער האבען מיר דאס אלץ געוואלט בעווייזען, — האט מען עס אונז „אויבען" נישט געקענט פערגינען, און אין מיטען ווינטער, ווען על-פי שכל און [על-פי] קאלענדאר, האט געדארפט זיין א פראסט און שיטען א געדיכטער שניי מיט זאווערוכעס, האט פלוצלונג געגומען גשם'ען כאטש נעהמען און מאכען אויף דער מכביאדע א שוים-קאנקורס, אנשטאט די וואלטער הויזען, אנסון ווייסע, לייוונטענע תחתונים מיט יודיסע פעפעגע-לאטשען!...

ווי מ'טיילט טאקע מיט פון זאקאפאנע האט מען דעם פעריגאנגענעם שבת אן אלע זאקאפאנער שוהלען געבענשט... „שלג" — גאט פון אלע ספארטען, שיק אראפ אביסעלע שלג!...

האבען מיר דאך יודען גרויס מזל. ווען מיר בענשען „גשם", הייבט-אן שנייען, און טאמער האט מען אין זאקאפאנע געבענשט „שלג" האט געצונדען מען גיסען א רעגען...

האבען מיר יודען, אביסעל א מזל — אז נישט געדאכט זאל עס ווערען!...

אב—נעס.

זיך געסמט א דינסטמיידעל

(2) אויף פאלודניאווא 23, האט זיך, אין דער וואוינונג פון יצחק דזשעלאווסקי, פערסמט מיט גאז דאס דינסטמיידעל לירא בעם. ווען מען האט בעמערקט דעם זעלבסטמארד איז שוין דאס מיידעל געווען טויט.

די סבה פון זעלבסטמארד איז, ווי מען האט פעסטגעשטעלט, אנ'אומגליקליכע ליבע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט דיושורירען: מ. קאספערקעוויטש, זגערזשער 54; י. סיטקיעוויטש, קאפערניקא 26, ז. זונדעלעוויטש, פעטריקאווער 25; וו. סאקאלאוויטש, פשעיאזד 14. מ. ליפיעץ, פיעטריקאווער 193 ריכטער און לאבאדא, 11-טער ליסטאפאד 86.

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטען
ציגעל-גאס 11. טעל. 126-02
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אווענד

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען

(88

— איך האב אפילו נישט געוואוסט, האט מרים געזאגט, אז דאס האסט דו מיך אויפגעגעבען אלס עדות. ס'איז מיר נישט געווען קיין אונטערשיד, ווייל איך בין גערן געגאנגען, כדי דיר מיט עפעס צו העלפען.

— פארוואס-זשע האסט דו זיך אזוי געעגערט אין דער בעציהונג צו מיר. איך האב דאך אזוי געבענקט נאך דיר, איך האב אזוי שטארק ערווארט דעם מאמענט, ווען איך וועל דיך ווידער זעהען. ווען איך וועל דיך ווידער נעהמען אין מיינע ארעמס און פעסט צודריקען צו מיין הארצען, איך האב געמיינט, אז דו וועסט מיך אויפנעהמען מיט דערזעלבער ליבע, וואס אמאל. צום סוף....

מרים האט גארנישט געענטפערט. די טרערען האבען זי געשטיקט אין האלז. איהרע ליפען האבען געציטערט, איהר ברוסט האט זיך אונרוהיג בעוועגט אראפ און ארויף. זי האט געגעבען א קוק אויף איהר פיגור און איצט האט זיך איהר געדוכט, אז ס'איז גארנישט אזוי, ווי זי האט געמיינט. ס'הויבט זיך אפילו גארנישט אן. דאס האט איהר די קראנקע פאנטאזיע געמאלט אזא בילד. דאס איז אבער נישט אמת.

זי איז צוגעלאפען צו מארעקען, געווארפען זיך איהם אויפ'ן האלז מיט א גרויס געוויין און געפליסטערט.

— מיין טייערער, מיין ליבסטער, ווען דו וואלסט געוואוסט, ווען דו וואלסט דיר נאר געקענט פארשטעלען ווי שטארק ליב איך האב דיך ווי מיין גאנץ לעבען איז אפהענגיג נאר דערפון, ווען דו וואלסט געפיהלט, וואס אין מיין הארץ טוט זיך. דעמאלט וואלסט מיך פארשטאנען. זייערע ליפען האבען זיך צונויפגעגעסט אין א הייסען ליידענשאפטליכען קוש.

— אבער מיין קליינע, מיין טייערע, האט מארעק דאן געזאגט. איך זעה אין דיינע אויגען אזא טרויעריגקייט, אזא בענקשאפט, ווי מיט דיר וואלט עפעס געשעהען.

— דו האסט א טעות, מארעק, דאס האט געמוזט אזוי ווירקען אויף מיר מיין שווערע קראנקהייט....

— פרוב נישט אפצולייקענען מרים, אזוי איז עס דאך, עפעס איז פארגעקומען און דו דארפסט מיר דאס דערצעהלען, נאך איידער איך וועל דיר איבערגעבען מיינע איבערלעבענישען אין דער לעצטער צייט.

— איך האב דיר גארנישט צו דערצעהלען, מיט מיר איז גארנישט געשעהען...

מרים האט אבער נישט געקענט זאגען קיין ליגען און שוין גאנץ בעווגדער פאר מארעקען. ביים ארויסזאגען די ווערטער, אז זי האט איהם גארנישט וואס צו דערצעהלען, איז מרים רויט געווארען אזוי ווי מען וואלט זי געכאפט ביי עפעס א מיאוס'ען פערברעכען. מארעק האט דאס בעמערקט און ער איז שוין געווען איבערצייגט, אז מרים איז מיט איהם איצט נישט אויפריכטיג. מרים האט געוואלט ארויספיהרען דאס געשפרעך אויף אנ'אנדערען וועג און כאטש דעם הייבטיגען אווענד אפשר דעם לעצטען, פערברענגען אינטים מיט איהר געליבטען מיט מארעקען. אויף וועלכען זי האט מיט אזא שטארקע בענקשאפט געווארט. זי האט איבערגעריסען מארעקען די רייד און האט פלוצלונג געפרעגט:

— ווייסט דו נישט, ווער ס'איז דאס די באראנין גוטאר?

— ניין, איך ווייס נישט, הגם איהר נאמען איז מיר שוין אויסגעקומען צו הערען.

— וואו האסט דו וועגען איהר געהערט?

— פון אויספארשונגס-ריכטער, וועלכער האט געפיהרט מיין פראצעס, האט מיך אויך וועגען איהר געפרעגט.

— ווייסט דו כאטש מארעק, אז די דאזיגע דאמע האט זיך שטארק בעמיהט, אז דו זאלסט בעפרייט ווערען.

מארעק האט זיך הארציג צולאכט.

— און דו מיין טייערע, ביזט אפשר איפערזיכטיג.

— דאס נישט, שוין דו טיפאר, ווייל איך ווייס, נאך נישט, וואס איז דאס פארא געפיהל, וואס מען רופט אן אייפערזוכט, אבער ס'וואונדערט מיך, די גאנצע געשיכטע, נישט איך קען זי און נישט דו קענסט זי און דיר [illegible] זעהר פיל געטון פאר אומזיסטע[illegible]

— האסט די[illegible] געזעהען די דאזיגע באראנין, וויי מען רופט [illegible]

— יא, איך האב געהאט דעם כבוד, האט מרים אויך מיטגעלאכט, זי איז געווען ביי מיר און גערעדט מיט מיר וועגען פערשיעדענע זאכען, לויט איהרע רייד האט מען געקענט ארויסדרינגען, אז זי איז גוט בעהאוועגט אין אונזערע ענינים. דאס איז אין מיינע פאמיליע-אנגעלעגענהייטען, הגם איך קען זי גארנישט און האב קיינמאל וועגען איהר אפילו נישט געהערט.

— דאס איז טאקע זעהר מאדנע און נישט בלויז מיר אינטערעסירען זיך מיט איהר פערזאן, נאר ווי איך האב געקענט ארויסדרינגען, איז אויך דער אויספארשונגס-ריכטער ביאלאפאלסקי אונג געהויער פעראינטערעסירט, כדי צו דערגעהען, ווער דאס איז. ער האט מיך וועגען דעם געפרעגט און איך האב איהם אפילו געמוזט צוזאגען, אז אויב איך וועל זיך מיט דער דאזיגער דאמע ערגעץ וואו צונויפטרעפען זאל איך איהם וועגען דעם מיטטיילען.

— די דאמע האט מיך אויך אויסגעפרעגט וועגען דעם דאזיגען אויספארשונגס-ריכטער ביאלאפאלסקי. איך האב איהר, ליידער, וועגען דעם גאר נישט געקענט ענטפערען.

— אפשר איז דאס גארנישט קיין באראנין...

— אבער יא, איהר מאניערען, דער ארט פון איהר רעדען און האנדלען, איהרע רייכע קליידונג, בריליאנטען און עלעגאנץ, דאס אלץ בעווייזט, אז זי געהער צו דער העכערער אריסטאקראטיע, דערביי קען מען באלד גאנץ לייכט דערקענען, אז זי איז אנ'אויסלענדערין און דווקא א פראנצויזין...

— מוזט זי דאך האבען עפעס אנ'אינטערעס פאר מיר און אפשר פאר דיר.

— פאר מיר זיכער נישט, האט מרים מיט א שמייכעל געזאגט, אטשר פאר דיר, זי איז דאך יעדענפאלס נישט מעהר ווי א גרויסער־מער...

(פארטזעצונג קומט).

ראדיא-ווינקער

פינף מיליאן מענשען זוכען א פערברעכער

מיט דער הילף פון פאליציי-הונד, עראפלאנען און ראדיא

די אייראפעאישע פרעסע איז איצט פול מיט בעשרייבונגען ווי אזוי עס איז געלונגען ענדליך צו כאפען דעם מערדער קעטליי פון דעוואנשייר.

א געוויסען פריה-מארגען האט מען אויפ'ן שאסע' געפונען א כמעט פערברענטען אויטאמאביל, און וועלכען מען האט געפונען א האלב-פערקוילטען קערפער. עס איז שנעל געלונגען צו דערגיין, אז דער אויטאמאביל איז געווען דאס אייגענטום פון א געוויסען קעטליי, אן איינזאמען אלטען בחור, צוליב דעם וואס מען האט אין ערגעץ נישט געקענט געפונען קעטליי, האט די פאליציי פון אנהויב גערעכענט, אז דער אומגעקומענער אין אויטאמאביל איז טאקע קעטליי אליין.

די גענויע אונטערזוכונג פון אויטאמאביל האט אבער דערוויזען אז מען האט דא צו טון נישט מיט קיין אומגליק-פאל באר מיט א ביזווילינער אונטערצינדונג, אויך שפעטער איז פעסטגעשטעלט געווארען לויט פיל סמנים, אז דער פערברענטער קערפער אין אויטאמאביל איז זיכער נישט געווען דער אייגענטימער פון אויטאמאביל.

איצט האט זיך אנגעהויבען א אמת'ער געיעג נאך קעטליי וועלכען די פאליציי האט בעשלאסען פאר יעדען פרייז צו כאפען.

צו דעם צוועק איז פשוט מאביליזירט געווארען די גאנצע עפענטליכע מיינונג אין ענגלאנד. די פרעסע האט טאג-טעגליך געדרוקט די פאטאגראפיעס פון מערדער. עראפלאנען האבען אין דער ארומיגער געגענד פון דעוואנשייר געזוכט דאס בעהעלטעניש פון קעטליי.

פערשטעהט זיך, אז אין געיעג נאך'ן פערברעכער איז אויך איינגעשפאנט געווארען דער ענגלישער ראדיא, די פאליציי האט אזוי איינגעארדענט אז אין א בעשטימטער שעה האבען זיך גלייכצייטיג בעוויזען אין די טויזענדער ענגלישע צייטונגען פון גאנצען לאנד גרויסע פאטאגראפיעס פון פערשוואונדענעם פערברעכער מיט א גענויער בעשרייבונג פון זיין אויסזעהן. אין דעם זעלבען טאג האבען אלע ענגלישע ראדיא-סטאנציעס יעדע שעה זיך געווענדעט צו איהר ראדיא-הערער'ס בזה הלשון:

„קוקט אייך גוט צו צום בילד פון פערברעכער אין אייער געזעלשאפט, גיט איהם באלד איבער אין קעטליי און זעהט צי ער געפינט זיך נישט אמאל די הענד פון דער גערעכטיגקייט".

דער רעזולטאט איז געווען ממש איינציגארטיג. יענעם טאג האט די בעפעלקערונג צוגעשטעלט דער פאליציי העכער 600 קעטלייס, אלע זענען זיי ענליך געווען צו דעם געדרוקטען בילד אין די צייטונגען. די פאליציי איז אבער באך מעהר איבערראשט געווארען, ווען זי האט צווישען די 600 פערהאלטענע געפונען דעם געזוכטען מערדער. דער לעצטער האט זיך געפונען אין א ערהאלונגס-סאנאטאריום, נישט ווייט פון דעוואנשייר, כלומרשט נאך א גריפע-קראנקהייט, און בעת'ן אוונד-ברויט ווען אלע געסט זענען געזעסען ביים טיש האט דער ראדיא-הילכער איבערגעחזר'ט דעם שפרוך: „זעהט נאר, צי קעטליי געפינט זיך נישט אין אייער געזעלשאפט".

די פערזאמעלטע ביים טיש האבען שארף א געקוקט איינער אויפ'ן אנדער'ן, בלויז איינער פון זיי מר. קאנדעל איז זעהר בלאס געווארען און אנגעהויבען ממש צו ציטער'ן. אלע אנוועזענדע האבען זיך באלד אנגעשטויסען אז דאס מוז זיין דער מערדער און ער איז פערהאלטען געווארען.

די סיבה פון מארד איז געווען א איינפאכע. קעטליי האט געוואלט אפנעהמען פון דער אטעקוראנץ-געזעלשאפט פינף טויזענד פונט אין פאל פון זיין טויט, די סומע האט ער פערשריבען לטובת זיינס א שוועסטער-קינד, מיט וועלכען ער האט זיך פריהער פערשטענדיגט וועגען דער אפערע.

צו דעם צוועק איז ער ארויסגעפאהרען מיט זיין אויטאמאביל הינטער דער שטאט. צופעליג האט א בעטלער איהם געבעטען ער זאל איהם מיטנעהמען מיט זיך, קעטליי האט דעם בעטלער אריינגעזעצט אין אויטא און איהם אויפ'ן ארט דערשאסען און כדי צו פערטרייבען די שפורען, האט ער דיין אויטא אונטערגעצונדען.

אינטערעסאנטע פלפול-פאלעמיק

פון אמעריקאנער רבנים וועגען ראדיא

ראדיא אין אמעריקע איז שוין אזוי ווייט געווארען א געגענשטאנד פון טעגליכען געברויך און א נאטירליכע זאך, אז אפילו די אמעריקנער רבנים האבען געפונען פאר נויטיג אנצונעהמען א געוויסע שטעלונג צו ראדיא.

אין די לעצטע נומערן פון רבנישען חודש-זשורנאל „הפרדס" אין ניו-יארק וואס איז ספעציעל געווידמעט שאלות ותשובות וועגען אלע רעליגיעזע ענינים און פלפול געפינט זיך א אינטערעסאנטע פאלעמיק פון רבנים וועגען דעם, ווי אזוי עס וואלט זיך בעציהען דער שולחן-ערוך, דער יודישער קאדעקס צום ראדיא.

דער גרעסטער טייל רבנים האט זיך ארויסגעזאגט, אז עס קען נישט זיין קיין שום ספק אז מען מעג הער'ן ראדיא אפילו שבת, בלויז עטליכע רבנים האבען אויסגעדריקט זייער ספק, צי מען מעג „אנשטעלען" דעם ראדיא-אפאראט אין שבת, לויט זייער מיינונג וואלט דער שולחן-ערוך אין דעם פאל געהייסען „אנשטעלען" דעם אפאראט ערב שבת.

גאסטשפילן פון ד"ר פאול בארטאוו אין „סקאלא"

היינט מאנטאג ווערט געשפילט דאס בעריהמטע ווערק פון א. סטרינבערג „דער פאטער" מיט ד"ר פאול בארטאוו אלס „ריטמייסטער". מארגען דינסטאג פרעמיערע פון יעקב גארדינ'ס בעוואוסט לעבענסבילד „נחת פון קינדער".

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 6 פעברואר 1933

11,40 פרעסע-איבערזיכט. 11,50 מעטעארא-לאגישער קאמוניקאט פאר לופט-פליהעריי. 11,58 צייט-סיגנאל. 12,05 טאג-פראגראם. 12,10 גראמאפאן. 1,20 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 3,10 עקספארט-קאמוניקאט. 3,15 ווירטשאפטליכער קאמוניקאט. 3.25 קאמוניקאציע-איבערזיכט. 3,30 גראמאפאן. 4,25 לעקציע פראנצויזיש. 4,40 ווירטשאפטליכער רעפעראט. 5,00 קאנצערט. 6,00 לייכטע מוזיק. 6,50 פערשידענעס. 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער. 7,45 ראדיא-פרעסע. 8'00 אפערעטקע. 9,00 לאדזער פאסט-קעסטעל. 9,15 טאנץ-מוזיק. 10,55 קאמוניקאטען. 11,00 טאנץ-מוזיק.

אויסלאנד

7.30 – רוים – קאנצערט. 8 – פראג – פארטעפיאן-קאנצערט. 8 – ציריך — וואגנער-קאנצערט. 8 – לייפציג – סימפאנישער קאנצערט. 8,35 – לאזאן – סימפאנישער קאנצערט. 8,45 – מינכען – סימפאנישער קאנצערט. 9 – פאריז – „אטעלא". 9 – דאווענטרי – קאמעראל-קאנצערט. 9.20 – בערלין – קאנצערט. 9,30 – בודאפעשט – סימפאנישער קאנצערט.

——=§§[]§§§=——

אין ארץ-ישראל ווערט געשאפן

א לאנדווירטשאפטליכע קאלאניע פון סאלאניקער יודען

סאלאניקי (יט"א) אויף דעם יעהרליכען צוזאמענפאהר פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין גריכענלאנד, וואס איז די טעג פארגעקומען אין סאלאניקי, איז בעשלאסען געווארען צו גרינדען אין א"י א לאנדווירטשאפטליכע קאלאניע פאר סאלאניקער יודען. צו דעם צוועק איז געשאפען געווארען א קאאפעראטיווע געזעלשאפט מיט א גרונד-קאפיטאל פון 10 טויזענד פונט. דער צוזאמענפאהר האט זיך בעשעפטיגט מיט אלע אקטועלע פראגען פון דער ציוניסטישער בעוועגונג און האט אנגענומען א רייהע ענטשפרעכענדע רעזאלוציעס.

צוליב אברייזע געלעגענהייטליך
צו פערקויפען
אנ'אוואלנע טיש מיט שטיהל
און א ביכער-שאנק
צו זעהען זשעראמסקא 67. וו. 27.

Laboratorjum Chemiczno=Bakterjologiczne
Inż. Chem. F. SZAC
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analzy przemysłowie: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd'
Ceny zniżone

שייטלען מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארושצקא, קאמיענגא 5
2-טער הויף, לעצטע אפיצינע 2-טער שטאק.

גענעראל קאטאווסקי

פון — ר. גול —

— 13. —

אויף די צוגראבענע גאסען פון פעטראגראד האבען שוין דאן געמארשירט די מוסטערהאפט-דיסציפלינ'רטע „טשעקיסטישע" מחנות. פון אוראל זענען געקומען די „ווילדע" באקירישע דיוויזיעס און רייטענדיג אויף די פערד, ווער מיט א זאטעל און ווער אהן א זאטעל, האבען זיי געזונגען זייערע טרויעריגע לידער, וואס קיינער פערשטעהט נישט. און פון אוקראינע איז געקומען צופליהען קאטאווסקי מיט זיינע קאוואלעריסטען, ראזעיען לעבינס הויפטשטאט.

מויל און אויערן האבען די „קאטאווצעס" געעפענט, ווען זיי האבען די שטאט פעטראגראד דערזעהען, אליין דארפישע און קליינשטעטלדיגע מענשען, האבען זיי גאר נישט געוואוסט, אז אין רוסלאנד איז דא אזא שטאט. עס איז זיי געפעלען געווארען אלץ — די קייזערליכע פאלאצען, די הויכע הייזער, די מאנומענטען, און מעהר ווי אלע אנדערע האט אנגעקוואלען מישקא ניאנא.

— די שטאט געפעלט מיר, גריגארי איוואנאוויטש, — האט ער געזאגט קאטאווסקין. — עס איז אבער שלעכט, וואס קיין ברויט איז נישטא... עס איז נישט אזוי ווי ביי אונז אין אוקראינע. דארט האבען מיר געהאט ברויט, קארטאפליעס, און דא איז גאר נישטא. אפילו די פערד איז נישטא, וואס צו געבען עסען...

ווען די בריגאדע איז אנגעקומען אין צארסקאיע סעלא, האט קאטאווסקי ארויסגעגעבען א בעפעהל, אז מ'זאל אין די הייזער צונעהמען ביי אלעמען די מאטראצען, ארויסנעהמען פון דארט די שטרוי און געבען עסען די פערד. דאס, — האט ער געזאגט, — איז וויכטיגער פון אלעס די פערד טארען נישט הונגער'ן!

בישט קוקענדיג דערויף, וואס די רויטע ארמיי איז דעמאלט געווען אב'אויסגעהונגערטע, האט זי דאך צוקלאפט יודעניטש'ן און זיינע מחנות, און אין יענע שלאכטען האט קאטאווסקי זיך שטארק אויסגעצייכענט, און ווען מ'איז פארטיג געווארען מיט יודעניטשען האט מען קאטאווסקיס בריגאדע געשיקט קיין אוקראינע, איהם אליין אבער האט מען געמוזט איבערלאזען אין פעטראגראד, ווייל ער האט געקריגען טיפוס און זיך געמוזט אוועקלייגען אין שפיטאל. די רעגירונג האט איהם פערזארגט מיט די בעסטע דאקטוירים, און דער בעפעהל איז געווען:

„טון אלץ, וואס ס'איז נאר מעגליך, אז דער קאמאנדיר פון דער רויטער קאוואלעריע זאל געזונד ווערען"!

ווען קאטאווסקי האט אין שפיטאל זיך אנגעהויבען פיהלען בעסער, האט מען איהם שוין געלאזט וויסען, אז ער איז בעשטימט געווארען אלס קאמאנדיר פון א ספעציעלער בריגאדע, וואס וועט אין אוקראינע זיך שלאגען מיט די מחנות פון גענעראל דעניקין, וועלכע האלטען שוין אין צוריקציהען זיך. דאס וועט שוין זיין אנ'אמת'ע מיליטערישע בריגאדע; נישט אזא ווי ער האט געהאט פריהער.

דאס האט געמיינט, אז ער איז שוין אנ'אמת'ער גענעראל, א „רויטער מארשאל", און דערפאר האט ער אזוי געבערענט פון אומגעדולד, וואס גיכער ארויסצוגעהען א געזונטער פון שפיטאל. ער האט שוין דאן געהאט א מעאל פון דער רויטער פאהן און אומעטום האט מען שוין וועגען איהם גערעדט ווי וועגען איינעם פון די העלדישסטע און בעסטע קאמאנדירען פון דער רויטער קאוואלעריע.

ארויסגעפאהרען פון נעט אגיאר איז קאטאווסקי אין א בעזונדער וואגאן. ער האט זיך געלאזט פאהרען קיין יעקאטערינאסלאוו, וואו ער האט אליין געדארפט צונויפשטעלען די ספעציעלע בריגאדע.

אין יענער צייט — דאס איז געווען אין יאהר 1920 — איז אין רוסלאנד נישט געווען אזוי לייכט צו פאהרען מיט דער באהן. מען האט פשוט נישט געקענט קריגען מעהרסטענטיילס אלעלכע מענשען, וועמען די רעגירונג האט געשיקט. דאס גאנצע אויסגעהונגערטע לאנד האט געלעבט אונטער א קריגס-צושטאנד.

אויפ'ן וואקזאל איז צו קאטאווסקין צוגעקומען א יונגע דאמע, איינע אלגא פעטראוונא, א דאקטארשע ביים פאך, און זי האט געבעטען דעם רויטען מארשאל, ער זאל איהר ערלויבען צו פאהרען אין זיין וואגאן.

אפזאגען א שעהנער דאמע — דאס האט קאטאווסקי נישט געקענט. דערויף איז ער געווען צו-גאלאנט. האט ער די יונגע דאמע איינגענומען צו זיך אין וואגאן, און אויפ'ן וועג האט ער זיך אין איהר פערליבט, און ווען ער איז אנגעקומען קיין יעקאטערינאסלאוו האט ער מיט איהר חתונה געהאט.

אין יעקאטערינאסלאוו האט מען אונטער קאטאווסקי'ס קאמאנדע געשטעלט דעם ערשטען קאזאקער רעגימענט פון דער קאוואלעריע - דיוויזיע. און ווען ער האט דערזעהן די העלדישע יונגען, האט ער זיך געפרעהט ווי א קינד, און לויפענדיג פון איין רייטער צום אנדערען, האט ער זיך מיט אלעמען געקושט.

באלד איז ער געווארען שטארק פערנומען, און דאס הויז, וואו ער האט געוואוינט מיט זיין ווייב, איז שוין געווען פול מיט לערער צו מאכען זאטלען פאר די פערד. קאטאווסקי אליין איז געשטאנען לעבען די רימערס, וואס האבען די לעדער געשניטען און ער האט געזעהן, אז עס זאל זיין שפארעוודיג, אז קיין איין פאסיקע שטיקעלע לעדער זאל נישט געהן פערלוירן. ער איז געווען א בעל הבית, און זיינען געהאט יעדער קלייניגקייט, און מיט'ן שטאב האט ער זיך ווי א קרעמער געדונגען וועגען דער צאהל פולעמאטען, וואס מען האט איהם געגעבען. ער האט אלץ געוואלט מעהר.

דעם 12. יאנואר האט קאטאווסקי זיך גענומען גרייטען פריאוועט א פאראד פאר דער צונויפגעשטעלטער בריגאדע זיינער. דעם פאראד האט ער געפראוועט אין דעם דארף לאזאוואנטאוסק, וואס לעבען יעקאטערינאסלאוו. ער האט איינגעלאדען אלע גרויסע קאמאנדירען, מען האט געהאלטען רעדעס, מען האט געמארשירט מיט רויטע פאהנען און מען האט געשפילט און געזונגען דעם „אינטערנאציאנאל". און גלייך פון דעם פאראד איז די בריגאדע אוועק אין שלאכט געגען דעניקין און זיינע מחנות.

פארויס, אנגעטון אין א שעהנער אוניפארם און בעגלייט פון אנ'אדיוטאנט, איז קאטאווסקי געפאהרען רייטענדיג אויף זיין „אדלער", און נאך איהם איז געפאהרען רייטענדיג די גאנצע בריגאדע — אלע אויף גוטע פערדלעך, אלע גוט בעוואפענט. דער געוועזענער פאסטוך מישקא ניאנא איז שוין דעמאלט געווען דער קאמאנדיר פון א פאלק, און מארשירענדיג האט מען אונטער זיין קאמאנדע געזונגען לידלעך.

ווי א שארף מעסער האט קאטאווסקי זיך איינגעשניטען אין דער ווייסער ארמיי. ער האט אלץ געקלאפט אויף זייערע רייען פון הינטען, אנגעשלאגען טראנספארטען און געמאכט א מהומה אין זייערע רייהען. און שטארק אויסגעצייכענט אין זיין בריגאדע האבען זיך דריי העלדישע יונגען: דער וואכמיסטער קריווארושקא, מישקא ניאנא און וואניא מאקארענקא.

(ווייטער מארגען).

פאלקסגעזונט
אילוסטרירטער פאפולער-וויסנשאפטליכער זשורנאל פאר היגיענע און מעדיצין
צענטראל-ארגאן פון דער געזעלשאפט צו פארהיטן דאס געזונט פון דער יידישער באפעלקערונג „טאז" - „אזע"
אונטער דער רעדאקציע פון ד"ר מעד. צמח שבבר (ווילנע)
11-טער יאהרגאנג.
אינהאלט:
[illegible]

ציטצעס
פאר
גראַבּישע אַנשטאַלטען
דרוקעריי און מערלאנצן
עטמפעצהלט
די איינציגע אידישע ציקנדראָדט
און פאריז
פּיטצעס אַק אייער־צ׳ן — 104
טעל.: 241-24
גצלבקסי

Dr. med. RACHELA LEWI

ספּעצ. קינדערקראַנקהייטען
האָט זיך איבּערגעצויגען
אויף שרודמיעסקא 27
(פריהער צינעל־גאַס 6) טעל. 142-72.

צו די ה"ה גנבים

היינט בין איך געוואויר געוואָרען, אַז צוזאַמען מיט דעם פּעהעל זייד, וואָס איז ביי מיר גע׳גנב׳עט געוואָרען מיט 6 וואָכען צוריק, האָט מען ביי מיר אויך צוגע׳גנב׳עט מאַטריצעז צום דרוקען אַ ספר גן הדסים, וועלכעס האָט פאַר קיינעם נישט קיין ווערט. דעריבּער ווערט איהר געבּעטען עס אָפּצוגעבּען געגען בּעלוינונג, דיסקרעציע געזיכערט.

א. מ. גרובשטיין, פּילסודסקי 34.

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס בּיז 15 ווערטער

לאָקאַלען

איבּערצוגעבּען 3 שטובּען מיט אַ קיך 1־טען שטאָק גיאַיגנעט פאַר אַ געשעפט מיט אַ וואוינונג פּיעטריקאָווער 21, וואוינונג 20. 555

אַ שעהן מעבּלירט צימער פאַר אַן אינטעליגענטען יונגערמאַן וועלכעס פאַר אַ פריילין מיט אַ בּאַזונדערן איינגאַנג אויף מאַנאַטליך אָבּצוגעבּען אָפּפערטען אונטער "P 72".

קויף און פערקויף

אַ הויז צו פערקויפען בּיז 15 טויזענט זל. אין דער געגענד פון לימאַנאָווסקאַ־גאַס. צו ערפאַהרען לימאַנאָווסקיעגאָ 27, וו. 16. מעקלערס בּעוויינשען. 554

וויכטיג פאַר קאָנדיטאָרייען און לעקעך־בּעקערס. אַ מאַשין צו מאַהלען אַ 3 וואַלצ־ובּקע איז געלעגענהייטליך צו פערקויפען. די אַדרעס צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע. 544

אכטונג קאָמאָשען־שטעפּער, אַ לינקס־מאַשין אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען בּזשעזשינער 19 וואוינונג 13. 556

פערשידענעס

סטאַרשי פעלדשער ניימאַן וואוינט (בּענעדיקטאַ) 6 שירפּניאַ 43 פאַרטער. פרישע פּיאַווקעס.

Zaginiony został kwit z Elektrowni Łódzkiej na Zł. 15,— na imię A. Maślanka w Łodzi Pilsudskiego 40. Kwit unieważnia się. 552

UROD0NAL
CHATELAINA

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę

czyści nerki oczysz. wątrobę i stawy, łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

שיטרעז
מיט פּאַריזער שרינגדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבּייט
צו בּיליגע פרייזען
-- אין אנדולאציע --
בּיי קערש, סקווערבאווא 15

ENGLISH

פאַרענגער און פאָרטאַ־געשיסענע. קאָנווערסאַציע, ליטעראַטור ערטיילט אַ פעהיגער פּעדאַגאָג. — אָפּפערטען אין אדמיניסטר. פאַר "Mir"

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל־בּעאַרבּייטונגען
שלאָסעריי־אַרבּייטען
מאַשינען־טיילען
פיהרט אויס בּיליג

J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בּעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב פון 9–1 פאַרמ.
בּעזונדערער ווארטע־זאַל פאַר פרויען.

מאַשין־לעכער
ווערן אָנגענומען אויסצונייען בּיי
ג. נאַרדמאַן, שרודמיעסקא 8

כירורגיש־וועכנערין־קליניק
„SANATO"
s. z o. o.
אַגראַדאָווא 10 טעל. 213-57
1־טע און 2־טע קלאַס
געבּורטען II קל. 175 זל.

Dr. med. L.Berman

צעגעלניאַנאַ 15 טעל. 149-07.
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע בּעהאַנדלונג און סעקסועלע בּעראַטונג
נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אָוונט,
זונטאָג פון 9–1 בּייטאָג.
פאַר אונבּעמיטעלטע—לעטשניצע־פרייזן.

צאָהן־אַרצט
J. ROZIN-REICHOWA
15 זגערזשער 15
נעהמט אָן פון 10–2 מיטאָג און 4–7 נאָכמ.
צו לעטשניצע־פרייזן.

Dr. S. Kantor

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.
נעהמט אָן פון 8—2 נאָכמיטאָג און פון 4—9 אָוונד,
זונטאָג און יום־טוב פון 8—2 נאָכמ.

Dr. med. Haltrecht

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן פון 8 בּיז 11 פריה, פון 1 בּיז 2 מיטאָג און פון 5–9 אָוונד. זונטאָג פון 10–1 בּייטאָג.
פאַר אַרבּייטסלאָזע לעטשניצע־פרייזן

לאַנג־יעהריגער
געריכטס־סעקרעטאַר
שרייבּט און ערלעדיגט אַלערליי
בּיטעס, אַנקלאַגעס און קלאָזולעס
ספּעציאַליסט אין מיליטער־ענינים
ווי אויך אין שרייבּען בּיטעס פאַר איינציגע שפּייזערס (אָפּיעקאַנסטווע). שנעלער אויסקויף פון פּאַטענטען און רעגיסטראַציע־קאַרטען אויפ׳ן יאָהר 1933
בּ. מאָז פּעטריקאָווער 10

די בּיליגסטע איינקויפס־קוועלע
פון קונסטבּילדער, ראַהמען
די ענטשפּרעכענדסטע
געשאַנקען בּעקומט מען בּיי
Roma Spokojna
13 PIOTRKOWSKA 13
עמפּפעהלט:
לייסטען־ראַהמען — בּילדער
סטיל־ „ — רעפּראָדוקציעס
וואַהל־ „ — פּאַספּאַרטוס
ראַהמען צו פאַרהאַנגען — פּאָרטרעטען־אַטעליר
ספּעציאַליטעט: איינראַהמען בּילדער.

Ciężar Kryzysu

odczuwają tylko firmy nie rozumiejące potrzeby ogłaszania się

Celową reklamę przeprowadza jedynie

AKWIZYCJA OGŁOSZEN
FUCHS'a
Piotrkowska 50
Tel. 121-36

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט

בּאַנדאַזשען, קאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַטפוס־איינלאַגען געגען פוס־שמערצען אַלס נאָך גיפּס־אָבּדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פּיעטריקאָווער 119, טעל. 281-81.

Dr. med.
H. Różaner
הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98
עמפּפאַנגט פון 8–10 און פון 5–8 אָוו.

לעטשניצע
זגערזשער 17
נעהמט אָן קראַנקע אין אַלע ספּעציאַליטעטען
פון 9 פריה בּיז 7 אַ זייגער אָוונד.
וויזיט 3 זל.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקה. און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בּלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען־קראַנקהייטען.
קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער הייל־מאַבינעט קאָסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה בּיז 9 אָוונד. — — פון 11 בּיז 12 בּיי טאָג און פון 2 בּיז 3 נאָכמ. נעמט־אָן אַ פרוי־דאָקטאָר נור קינדער און פרויען זונטאָג פון 9 פריה בּיז 2 נאָכמיטאָג.
— בּאַזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זל.

קלעפּסידרעס
צו זעהר בּיליגע פרייזען
נעהמט אָן די דרוקעריי פון
„נייעם פאָלקסבּלאַט"
די קלעפּסידרעס ווערן אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאַנדערגעקלעבּט איבּער דער שטאָט.

אַנאָנסען־פּרייז פאַר אַ מילימעטער־שורה
פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב־יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ 60— „ „ „ 4 „
נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ 18— „ „ „ 8 „
אויסער דער שטאָדט 50 פּראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט 8 שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען בּיז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַבּאָנאַמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקא—1 דאָל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בּערעכטיגען נישט צום איבּערדרוקן די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר׳ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסן איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפן בּייטאָג און בּיינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.